

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

**Kniha Kazatel
jako podnět k úvahám o smyslu
života**

Petra Hudziecová, DiS.

Katedra pastorační a sociální práce
Vedoucí práce: Dr. Ing. Ladislav Heryán, Th.D.
Studijní program: Sociální práce
Studijní obor: Pastorační a sociální práce

Praha 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem „Kniha Kazatel jako podnět k úvahám o smyslu života“ napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna pro účely výzkumu a soukromého studia.

V Bystřici dne 19.4.2015

Petra Hudziecová

Bibliografická citace

Kniha Kazatel jako podnět k úvahám o smyslu života: Bakalářská práce/ Petra Hudziecová, DiS.; vedoucí práce: Dr. Ing. Ladislav Heryán, Th.D. -- Bystřice, 2015. -- 50 s.

Anotace

Lze najít smysl života v tomto chaotickém a často nepochopitelném světě?

A v čem ho tedy člověk může nalézt? To jsou hlavní otázky, kterými se zabývá tato bakalářská práce. Průvodcem hledání smyslu v této práci je autor biblické knihy Kazatel, který se rozhodl, že prozkoumá, co se prozkoumat dá a bude se pít po tom, aby pochopil, v čem je pravý smysl lidských životů. Kde tento smysl lze hledat, a kde naopak není k nalezení. Bakalářská práce je rozčleněna do tří kapitol. První pojednává o tom, kdo je pravděpodobně autorem knihy Kazatel, kdy byla kniha napsána, a jaký byl a je její význam v židovské kultuře a historii. Ve druhé kapitole je na základě několika veršů ze samotné knihy Kazatel a s pomocí dalších literárních zdrojů zkoumáno, v čem tedy autor nalézá smysl v lidském životě a v čem ne. Poslední, třetí kapitola obsahuje aplikaci několika principů z knihy Kazatel do sociální práce. Metodou, která byla použita při tvorbě této bakalářské práce, bylo exegetické zkoumání. V knize Kazatel se můžeme dočíst, že kazatel byl moudrý a lid stále vyučoval, proto právě toto jeho dílo se stalo silným podnětem k úvahám o smyslu lidského života.

Klíčová slova

Kazatel, smysl, život, člověk, svět

Summary

Is it possible to find the meaning of life in this chaotic and often incomprehensible world? And in what therefore one can find it? These are the main issues this bachelor thesis deals with. Guide for searching of meaning in this work is the author of the biblical book of Ecclesiastes, who decided to explore what can be explored and will insist on learning how to understand what is the true meaning of human life. Where this sense can be found and where it is not to be found. Bachelor thesis is divided into three chapters. The first discusses who probably is the author of Ecclesiastes, when the book was written and what was and is its importance in Jewish culture and history. The second chapter examines, based on several verses from the book of Ecclesiastes itself and with the usage of other literary sources, in what the author finds the meaning of human life and in what he does not. Finally, the third chapter contains the application of several principles from the book of Ecclesiastes in social work. The method that was used in the creation of this work was exegetical research. In the book Ecclesiastes we can read that the preacher was wise, and he still taught people, that is why his work became a strong incentive to reflection on the meaning of human life.

Keywords

Ecclesiastes, meaning, life, man, world

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat předně Bohu, že dal smysl mému životu.

Velice děkuji manželovi Rost'ovi za podporu během celého studia, také dětem Radimovi, Bohdance, Pět'ovi a Adélce, že trpělivě snášeli to, že se jim maminka nemůže věnovat tolik, kolik by si přáli oni i ona.

Velký dík patří i mým milým rodičům a manželově mamince za povzbuzování a modlitby.

Rovněž bych chtěla také velmi poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce, Dr. Ing. Ladislavu Heryánovi, Th.D. za jeho pomoc, odborné vedení a poskytnuté rady při zpracování mé práce, ale i za jeho lidský přístup a povzbuzení.

Obsah

Úvod	8
1. Kniha Kazatel	9
1.1. Autor knihy Kazatel	9
1.2. Účel sepsání knihy Kazatel	12
1.3. Doba a místo sepsání knihy Kazatel	13
1.4. Adresát knihy Kazatel	14
1.5. Význam knihy Kazatel v židovské historii a kultuře	15
2. Verše v knize Kazatel pojednávající o životě	17
2.1. Nenávist k životu	17
2.2. Radost a konání dobra	20
2.3. Nahota na počátku a konci života	24
2.4. Podíl člověka	26
2.5. Moudrost kontra hloupost a život chudáka	29
2.6. Dobro v životě	31
2.7. Moudrost v životě	34
2.8. Život svévolníka	37
2.9. Radost v životě	39
2.10. Podíl v životě	41
2.11. Obveselení v životě	44
2.12. Boží dílo	45
3. Kniha Kazatel jako inspirace pro sociální pracovníky	48
3.1. Etický kodex sociálních pracovníků	48
3.2. Sociální práce – konání dobra	49
3.3. Respekt k jedinečnosti člověka	50
3.4. Moudrost, znalosti a dovednosti sociálního pracovníka	51
3.5. Podpora klientů	52
Závěr	55
Seznam literatury	56

Úvod

Mou nejoblíbenější biblickou knihou je kniha Kazatel. Proto jsem velmi uvítala, když jsem uviděla mezi vypsányými tématy bakalářských prací možnost psát právě o této knize. Už sám název mé bakalářské práce „Kniha Kazatel jako podnět k úvahám o smyslu života“, představuje, co bude hlavním cílem této práce, a to, zamyslet se nad tím, jaký smysl má život podle autora knihy Kazatel? Metodou, kterou použiji, bude exegetické zkoumání.

Sám pisatel biblické knihy Kazatel velmi touží po tom, aby pochopil pravý smysl a podstatu života, vyplývá to z jeho slov zaznamenaných v Kaz. 7,25: „Zaměřil jsem se cele na to, abych poznal a prozkoumal a vyhledal moudrost a smysl všeho, abych poznal i hloupou svévoli a ztřeštěnou pomatenost.“¹ Ve verši 27, stejné kapitoly dokonce uvádí, že se chce dopídit smyslu. Otázka smyslu života pro něj tedy měla opravdu velký význam.

Jelikož se budu zamýšlet nad smyslem života v této zmiňované biblické knize Kazatel, vyhledala jsem v jejích dvanácti kapitolách všechny verše, které obsahují slovo život. A právě nad těmito verši budu hlouběji uvažovat, pokusím se vysledovat, co tím kterým veršem autor chtěl nejspíše říci. Zda můžeme právě v těchto textech pochopit něco o autorově pojetí smyslu života.

Nejdříve však v první kapitole pojednám o tom, kdo vůbec byl autorem této biblické knihy, proč, a kdy byla nejspíše sepsána, kdo byl jejím adresátem a jaký význam měla a má kniha Kazatel v židovské historii a kultuře.

¹*Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: Ekumenický překlad*, Praha: Ekumenická rada církví, 1989

1. Kniha Kazatel

Biblická kniha Kazatel patří do skupiny knih, které jsou v židovském Tenaku označeny souhrnným jménem Spisy a patří zde: Žalmy, Job, Přísloví, Rút, Píseň Šalomounova, Kazatel, Pláč Jeremjášův, Ester, Daniel, Ezdráš, Nehemiáš, I. a II. Paralipomenon. V křesťanském pojetí Starého zákona patří kniha Kazatel mezi tzv. mudroslovné knihy spolu s Jóbem, Žalmy, Příslovími, Písní písní, knihou Moudrosti a Sírachovcem.

Hebrejský překlad slova kazatel je Kohelet, latinský Concinator, řecký Ekklesiastés, všechny tedy označují mluvčího ve shromáždění, svolavatele či kazatele, který chce svým posluchačům něco důležitého sdělit.²

„Autor knihy shromažďoval jednak lidi, aby naslouchali poselství, a shromažďoval také moudrá úsloví a rčení.“³

V první kapitole tedy pojednám dále o tom, kdo je pravděpodobně autorem knihy Kazatel, k jakému účelu byla tato kniha sepsána, ve které době byla nejspíše napsána, komu byla adresována, a také jaký je její význam v židovské historii a kultuře.

1.1. Autor knihy Kazatel

Názory na to, kdo je autorem této biblické knihy se různí. Autor sám sebe označuje jako syna Davidova, krále v Jeruzalémě (Kaz. 1,1)⁴, což velmi ukazuje na to, že by mohlo jít o Šalomouna, a také řada autorů a vykladačů Bible se s tímto názorem ztotožňuje. Například Wasserzugová uvádí, že Kniha Kazatel obsahuje Šalomounův přehled zkušeností, které získal ve dnech

² viz. NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník*, Praha: Kalich, 1956, s. 324

³ *Průvodce životem*, Praha: Luxpress, spol.s r. o., 2003

⁴ viz. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: Ekumenický překlad*, Praha: Ekumenická rada církví, 1989

odpadnutí od Boha, který jej později inspiroval, aby zapsal své zkušenosti a pozorování. Dále autorka dodává, že nikdo jiný by nebyl schopen psát o věcech tohoto světa lépe než Šalomoun, protože právě on byl nejmoudřejším a nejbohatším mužem, který kdy žil.⁵

Dalším autorem, který je přesvědčen o tom, že pisatelem knihy Kazatel je opravdu Davidův syn, král Šalomoun, je Tomáš Pala, který napsal velmi čtivou a k zamyšlení vedoucí knihu s názvem „Nic nového pod sluncem?!“. Sám v úvodu knihy uvádí, že ví o tom, že řada badatelů popírá autorství Šalomounovo, ale jeho opačný názor potvrdilo také to, když se v jednom rozhlasovém vysílání v ČRo Regina v pořadu Šalom aleichem doslechl, že židovská tradice připisuje autorství této knihy právě králi Šalomounovi. Také popisuje, že ho k tomuto názoru vede rovněž to, že v textu knihy je množství indicií, které ukazují právě na krále Šalomouna, např. že autor vládl v Jeruzalémě, byl obdařen mimořádnou moudrostí, byl velmi bohatý, žil v nesmírném přepychu, velmi budoval a stavěl, pořídil si rozsáhlý harém atd. A tohle vše se velmi shoduje s tím, co prožíval, vlastnil, a jaký vlastně byl právě král Šalomoun.⁶

Také James W. Zackrison se ztotožňuje s myšlenkou Šalomounova autorství knihy Kazatel. Uvádí, že Šalomoun ji psal na konci svého života, kdy prožíval smutek, zatrpkllost a hněv na sebe a své odpadnutí. Tuto knihu, podle Zackrisona, Šalomoun psal z pohledu člověka, který se Bohu odcizil, píše bezprostředně to, co mu přichází na mysl a my se tak můžeme podívat na svět z pohledu takto uvažujících lidí. Rovněž Zackrison u určení autora vzpomíná židovskou tradici.⁷

⁵ viz. WASSERZUGOVÁ, G. *Biblická škola pro každého*, Praha: Teba, 1999, s. 291

⁶ viz. PALA, T. *Nic nového pod sluncem?!*, Ostrava: Křesťanský sbor Ostrava-Kunčičky, 2011, s. 3-5

⁷ viz. ZACKRISON, J. W. *Knihy Kazatel*, Praha: Advent-Orion, spol. s r. o., 2007, s. 3

Popisovala jsem názory několika autorů, kteří autorství knihy Kazatel připisují králi Šalomounovi, ale jak už jsem zmiňovala výše, není pohled na tuto problematiku jednotný. Nyní bych tedy pojednala o názorech odlišných a zmínila bych opačné verze a náhledy.

Novotný popisuje v Biblickém slovníku, že kniha Kazatel v podobě, jakou ji máme v hebrejském originále, nemohla být napsána nebo přepsána před rokem 300 př. Kristem, protože obsahuje mnoho arameismů, což jsou vlivy v řeči, kterou se mluvilo od doby Ezdrášovy a Nehemiášovy, tedy po návratu z babylonského zajetí.⁸

V knize „Starý zákon. Překlad s výkladem“ čteme tato slova: „Mudřec, který tuto knihu sepsal, nechce být pokládán za krále Šalomouna, touží však, aby mu věhlas Šalomounův zjednal sluch i úctu. Starověk v takovém anonymním připisování děl slavným osobnostem neviděl podvrh. Nepřímé označení *syn Davidův*, které později v poexilní době stále více nabývalo významu mesiášského titulu, chce zřejmě zdůraznit, že základní zvěstí knihy je naděje a jistota zakotvená v Bohu uprostřed všech časných nejistot a proměn.“⁹

Tydlitátová uvádí, že neznáme jméno pravého autora knihy Kazatel, a že podle dobových zvyklostí mělo právě jméno Šalomounova zvýšit autoritu spisu. Autorem byl pisatel ovlivněn helénistickou filozofií a své dílo připsal prý Šalomounovi z obavy, že by svým sofistickým cynismem mohl narazit na nevoli a nepochopení čtenářů s ortodoxním smýšlením. Autorka také uvádí, že z jazykového rozboru knihy vyplývá, že kniha Kazatel není jen sbírkou nahodilých moudrostí a přísloví, ale že se jedná o ucelený traktát jednoho

⁸ viz. NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník*, Praha: Kalich, 1956. s. 325

⁹ BIČ, M., BALABÁN, M., HELLER, J., HERYÁN, M., HORÁK, L., MRÁZEK, M., NECHUTA, R., PÍPAL, B., RADECHOVSKÁ, S., RUMML, J., SLÁDEK, J., SMETANA, P., SOUŠEK, Z., *Starý zákon. Překlad s výkladem*, Praha: Kalich, 1979. s. 179

geniálního myslitele. Jde o pověstného učence, posla či herolda, který zvěstuje a tlumočí slova samé Moudrosti.¹⁰

1.2. Účel sepsání knihy Kazatel

O poslání a účelu sepsání knihy Kazatel se mínění také různí. Básník H. Heine v ní vidí „Velepíseň skepse“, Hieronymus v ní hledá radu, jak utéci z porušeného světa, Luther učí, že bychom v ní měli vidět návod k pravému užívání světa a také dobré zrcadlo, které je podáno prý zvláště knížatům. Tento spis však nehlasá a nehájí fatalismus, osudovost či beznadějný pesimismus, ale ukazuje na střízlivý realismus víry, který zápasí o pravou jistotu života. Připomíná nám pomíjivost a z hlediska věčnosti také nicotnost všeho, co máme, i co jsme. Autor nabádá čtenáře k tomu, aby nepovyšoval to, co je služebné nad hodnoty, které jsou věčné. Učí nalézat jediný pevný a spolehlivý základ života v Hospodinu, oslavuje a vyvyšuje naprostou svrchovanost Boží a snaží se radit člověku, aby našel počátek moudrosti.¹¹

Wasserzugová uvádí, že něco o účelu sepsání knihy Kazatel se můžeme dovědět podle důležitých výrazů, které autor spisu používá vícekrát, například jde o výraz „pod sluncem“, kterým dává najevo, co si myslí člověk bez Boha o věcech na této zemi, nebo dalším výrazem je „marnost nad marnost“, v tom autorka vidí výsledek toho, co se pod sluncem děje. Podle Wasserzugové nám kniha Kazatel chce objasnit to, jak přemýšlí přirozený člověk, který bádá a zkoumá, co se děje „pod sluncem“, co je člověku „pod nebem“ k dobru a co nastane po člověku „pod sluncem“?¹²

¹⁰ viz. TYDLITÁTOVÁ, V. *O svobodě zrozené ze skepse*, in: „*Pouštěj svůj chléb po vodě.*“ *Sborník pro Milana Balabána*, Brno: CDK, 1999, s. 103

¹¹ viz. STAROZÁKONNÍ PŘEKLADATELSKÁ KOMISE, *Starý zákon. Překlad s výkladem*, Praha: Kalich, 1979, s. 178

¹² viz. WASSERZUGOVÁ, G. *Biblická škola pro každého*, Praha: Teba, 1999, s. 291

Pala vidí význam a smysl knihy v připomenutí si toho, že všichni potřebujeme hledat Boha, že bez něj to prostě nepůjde. Píše: „Se vši svou moudrostí, se vším svým bohatstvím, se všemi svými lidskými filozofiemi a životními cestami nakonec stejně všichni skončíme v záhubě – náš život prostě nepřekročí hranice pomíjivosti. Ale tam, kde člověk opravdu Boha hledá a volá k němu, se projeví Bůh tím, že se k člověku skloní a ukáže mu východisko.“¹³

1.3. Doba a místo sepsání knihy Kazatel

Podobně jako s autorstvím knihy je i doba sepsání tohoto spisu nejasná a jsou na ni různé pohledy a názory. Zmíním alespoň některé.

V knize *Průvodce životem*, v níž autoři určují za pisatele díla Kazatel Šalomouna, pokládají za dobu sepsání samozřejmě období, ve kterém žil tento král. Uvádějí proto datum kolem roku 915 př. Kristem, jedná se o druhou část Šalomounova života.¹⁴ Autor žil v Palestině, proto bylo dílo sepsáno zde.

Datování vzniku knihy a určení místa sepsání je zajisté odlišné u těch autorů, kteří knihu Kazatel připisují jinému pisateli, než již několikrát zmiňovanému slavnému izraelskému králi. V knize „Starý zákon. Překlad s výkladem“ se můžeme dočíst, že kniha Kazatel vznikla nejpravděpodobněji ve 3. století př. Kristem, na což ukazuje slovník i větná skladba spisu. Také místo sepsání se různí, někteří uvádějí Alexandrii pro egyptský kolorit výroků a ráz mudrosloví. Jiní vědci uvádějí spíše Palestinu, pro připomínky palestinského způsobu života a důraz na sídlo svatyně. Rovněž otázka, v jakém jazyku psal autor, není jednotná. Někteří badatelé se domnívají, že pisatel psal

¹³ PALA, T. *Nic nového pod sluncem?!*, Ostrava: Křesťanský sbor Ostrava-Kunčičky, 2011, s. 9

¹⁴ viz. *Průvodce životem*, Praha: Luxpress, spol.s r. o., 2003, s. 70

hebrejsky, ale myslel aramejsky, jiní soudí, že kniha byla napsána nejdříve aramejsky a poté přeložena do jazyka hebrejského.¹⁵

V úvodu ke knize Kazatel v Jeruzalémské Bibli můžeme číst: „Kohélet je palestinský Žid, pravděpodobně přímo z Jeruzaléma. Píše v pozdní hebrejštině promísené arameismy a nacházíme u něho též dvě perská slova. To předpokládá období, o mnoho pozdější než vyhnanství, ale starší než počátek druhého století před Kristem, kdy jeho knížky již užíval Sirachovec. Také paleografie klade úryvky z Kazatele nalezené v kumránských jeskyních do údobí kolem roku 150 před Kristem. Nejpravděpodobnějším datem vzniku je tedy třetí století.“¹⁶

1.4. Adresát knihy Kazatel

Komu je kniha Kazatel určena? Vezmeme-li v úvahu, že autorem mohl být král Šalomoun, čemuž někteří badatelé věří, mohl tento spis napsat pro své potomstvo, které chtěl upozornit, aby se vyvarovalo chyb, kterých se on dopustil. Jestliže byl pisatelem někdo jiný, také jeho touhou zajisté bylo, aby lidé poznali a pochopili, co je v životě to podstatné a důležité, a tímto zvláštním přemýšlením, hloubáním a hodnocením je chce k tomu dovést. Jelikož se tento spis stal součástí kánonu Písma svatého, můžeme zde vzpomenout jeden biblický verš zapsaný v 2. Timoteově 3, 16: „Veškeré Písmo pochází z Božího Ducha a je dobré k učení, k usvědčování, k nápravě, k výchově ve spravedlnosti.“¹⁷

¹⁵ viz. STAROZÁKONNÍ PŘEKLADATELSKÁ KOMISE, *Starý zákon. Překlad s výkladem*, Praha: Kalich, 1979, s. 177

¹⁶*Jeruzalémská Bible*, Praha, Kostelní Vydří: Krystal OP, Karmelitánské nakladatelství, 2009

¹⁷*Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: Ekumenický překlad*, Praha: Ekumenická rada církví, 1989

Adresátem knihy Kazatel jsem však také já, ty, prostě my všichni, kteří se musíme lopotit a pachtit pod sluncem... Myšlenky knihy jsou stále aktuální, také v dnešní době můžeme načerpat mnohé ponaučení z tohoto velice zajímavého spisu.

1.5. Význam knihy Kazatel v židovské historii a kultuře

I když kniha Kazatel byla spolu s dalšími knihami, které tvoří Spisy, přijata nejposledněji do hebrejského kánonu (s konečnou platností až na synodě v Jamnii v roce 90. po Kristu) a navzdory tomu, že se ještě i po kanonizaci vedly mezi rabínskými školami dlouhé diskuse, zda se vůbec kniha hodí k předčítání na bohoslužebných shromážděních, má v židovské historii a kultuře své nezastupitelné místo.¹⁸

Kniha Kazatel se dodnes čte v židovských synagogách o svátcích „Sukkót“. Jedná se o „Svátky stánků“, které Židům připomínají jejich putování do zaslíbené země pouští, během těchto svátků přebývá celá rodina v tzv. „suce“, což je provizorní příbytek, přístřešek postavený venku, který připomíná nelehkou cestu předků za svobodou. Tento svátek je spojený i s díkčiněním za úrodu.

Velmi poeticky to přibližuje Tydlitátová: „Ano, tato bezútěšná a životní únavou dýšící kniha je jedním ze svátečních svitků a bývá čtena při Sukkót: o šabatu mezi začátkem a koncem slavnosti sbírání, při radostné oslavě sklizně, při dožínkách. Ve dnech tohoto podzimního svátku pobývají věřící Židé v improvizovaných přístřešcích z větví, aby si připomínali své putování pouští. Liturgický název svátku – zmansimchatenu – čas naší radosti – vyjadřuje se vším důrazem, že nejde o asketické zřeknutí se civilizace a protrpění sychravých nocí mimo dům, jak je tomu alespoň v našich zemích, ale o veselou

¹⁸ viz. NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník*, Praha: Kalich, 1956. s. 324

oslavu svobodného života pod hvězdami. A během těchto veselých svátků slyší věřící slova knihy Kóhelet, slova s chutí pouštního písku a vyprahlé země, kde vše míří ke svému konci a opět se vrací v únavném běhu a v nesmyslném opakování, aby nikdy nenalezlo cíl.“¹⁹

Shrnutí kapitoly 1

V první kapitole jsem popisovala, jaké jsou pohledy na autorství knihy Kazatel, k jakému účelu a kdy byla kniha sepsána – i na dobové pozadí není ucelený a jednotný náhled. Také jsem pojednala o tom, komu je kniha adresována a jaký je její význam v židovské historii i kultuře.

¹⁹ TYDLITÁTOVÁ, V. *O svobodě zrozené ze skepse*, in: „*Pouštěj svůj chléb po vodě.*“ *Sborník pro Milana Balabána*, Brno: CDK, 1999, s. 104,105

2. Verše v knize Kazatel pojednávající o životě

Nyní se v této kapitole pokusím proniknout již ke zmíněnému hlavnímu cíli mé práce. Ve dvanácti kapitolách knihy Kazatel jsem vyhledala všechny verše, ve kterých se pojednává o životě a slovo život je v nich přímo zmíněno. Nad těmito verši se pokusím s pomocí různých zdrojů přemýšlet a budu se snažit vysledovat, co ten, který verš nám může sdělit něco o smyslu života, jak ho pravděpodobně vnímal pisatel knihy Kazatel. Všechny verše jsou vypsány z Ekumenického překladu Písma svatého, pokud budu používat i překlad jiný, uvedu jeho odkaz pod čarou.

2.1. Nenávist k životu

Kazatel 2, 17:

„Pojal jsem nenávist k **životu**, zošklivilo se mi, co se pod sluncem děje. To vše je pomíjivost a honba za větrem.“

Hned první verš z knihy Kazatel, ve kterém je zmíněno slovo život, na nás dýchne velkým pesimismem až nicotou. Pisatel dokonce používá velmi negativní slovo – nenávist, a to nenávist k životu. Jak silná to slova! Zackrison uvádí, že autor jde ve svých úvahách až do krajnosti, je pro něj velmi špatné, že všechny jeho světské cíle a snahy vyjdou vniveč a nazmar. Popisuje svými zahořklými slovy znechucení ze života, tak příznačné pro život bez Boha.²⁰

Ani Jób, který prožil tak hrozné utrpení, se neodvažuje použít tak silného výrazu, když hovoří o svém životě, a ten si měl na co stěžovat! Toto zvolání „Pojal jsem k životu nenávist“ jako by odporovalo všemu, co o životě a vztahu

²⁰ viz. ZACKRISON, J. W. *Knihy Kazatel*, Praha: Advent-Orion, spol. s r. o., 2007, s. 18, 23

k němu vypovídají biblická svědectví. Vždyť život je přece dobrý Boží dar, člověk byl stvořen Hospodinem k jeho obrazu. Člověk by neměl nenávidět život, ale to, co přináší smrt, hřích a lež. Je třeba zde ale vzít v úvahu, že slovem „život“ zde Kazatel vlastně označuje to, co se pod sluncem děje, tedy i všechnu ztřeštěnost a pomatenost. Pisatel zde tedy doznává nejen odpor k běžnému způsobu života, ale i zklamání z výsledků dřiny a plahočení. I když naše dílo může být slavné či velkolepé, jeho další budoucnost je však velmi nejistá, protože nevíme, do jakých rukou se dále dostane, co když se bude jednat o dědice nezdárného a nehodného.²¹ A právě tuto tematiku „dědictví“ autor řeší ve verších následujících: „Pojal jsem v nenávist všechno své klopotné pachtění pod sluncem, neboť jeho plody zanechám člověku, který bude po mně. Kdo ví, bude-li moudrý nebo pomatený, přesto se však zmocní všeho, čeho jsem se při své moudrosti pod sluncem klopotně dopachtil. Také to je pomíjivost. Odvrátil jsem se od toho se srdcem plným zoufalství nad vším svým klopotným pachtěním pod sluncem“ (Kazatel 2, 18 – 20). Možná právě tyto verše, kterými pisatel pokračuje, vysvětlují, proč jsou jeho slova ve verši sedmnáctém tak pesimistická a negativní.

A teď dejme tomu, že by autorem knihy Kazatel byl opravdu Šalomoun, jak se mnozí domnívají. Opravdu nic z toho, co budoval, se nedochovalo, jeho nádherný a velkolepý chrám zbořilo Nebúkadnesarovo vojsko, jeho přepychové paláce, konírny, jeho nádherné stavby, jím nashromážděné bohatství, to vše časem vzalo za své a kromě zápisů do kronik se nezachovalo vůbec nic. Tento mocný vladař dosáhl ve své době velkolepého rozvoje říše, do země proudily každého roku tuny zlata, hospodářství země bylo v rozkvětu. Když se ohlédl zpět, mohl vidět řadu úspěchů, ale pomalu se blížila doba, kdy jeho moc a vše, co nashromáždil a vybudoval, převezme někdo jiný. Jaký bude

²¹ viz. STAROZÁKONNÍ PŘEKLADATELSKÁ KOMISE, *Starý zákon. Překlad s výkladem*, Praha: Kalich, 1979. s. 190, 191

jeho nástupce? Bude si vážit toho, co on vybudoval? Bude s tím moudře hospodařit? Nebo to promrhá a veškeré úsilí jeho předchůdce přijde vniveč? Uvažoval Šalomoun o svém nástupci Rechabeámovi? Napadlo jej, že by mohlo dojít k politickému zvratu, jak se později opravdu i stalo? Určitě jej to muselo trápit, šlo přece o velké dílo a bylo by žádané, aby se zachovalo a dále rozvíjelo, stálo to přece tolik úsilí a námahy. Proto tuto nejistotu chápe Šalomoun pro veškeré své snažení jako marnost.²²

Byl-li autorem opravdu Šalomoun, tak by bylo jeho zvolání o nenávisti docela pochopitelné, kdo by neměl strach o budoucnost takového velkolepého a prosperujícího díla. Pozorujeme to i dnes, a to lidé zdaleka nemají takové hmotné statky, jako tento slavný král. Přesto se k nim přivazují a pachtí se a lopotí, jak by zde měli být navěky. Málokdo si uvědomuje, že také naše dílo, to, co jsme zde vykonali a čeho jsme dosáhli, také časem upadne v zapomenutí. Opravdu to vše, co děláme, za čím se ženeme a o co usilujeme při dosažení pozemských statků, je jen honba za větrem a pachtění se pod sluncem. Je to marnost. V tom smysl života opravdu nelze hledat, a to potvrzují právě slova verše sedmnáctého. Z toho tedy lze usoudit, že v bohatství ani v blahobytu, v klopotném pachtění se za mamonem, autor smysl života nenachází, právě naopak k takovému životu pojímá až nenávist. Člověka nemohou hmotné statky uspokojit, čím více toho nahromadil, tím více ho to může vést k obavám, co bude s jeho majetkem po jeho smrti.

Podobný verš tématu, nad kterým přemýšlíme, lze nalézt i v novozákonní epištole Jakubově, kde v Jk 4,14 čteme: „Nevíte, co bude zítra! Co je váš život? Vždyť jste pára, která se na chvílku ukazuje a potom mizí“²³ V tomto verši je použito zřídka používané řecké slovo „atmis“, které lze přeložit jako pára či mlha. Je velmi podobné hebrejskému výrazu „hebel“, které se překládá

²² viz. PALA, T. *Nic nového pod sluncem?!*, Ostrava: Křesťanský sbor Ostrava-Kunčičky, 2011, s. 35, 36

²³*Nová smlouva*, Praha: Křesťanská misijní společnost, 1994

jako marnost či pomíjivost a v knize Kazatel se vyskytuje celkem 38krát. Oba verše tedy ukazují na pomíjivost pozemského života.²⁴

Závěrem k tomuto verši z Kazatele uvedu citát z knihy Průvodce životem: „Jako král měl Šalomoun všechno, co si člověk může přát. Zde však říká, že nenávidí svůj život. Co se stalo? V ničem, co vlastnil, ať už to bylo jeho bohatství nebo schopnosti, nenašel uspokojení, a proto byl zatrpklý. Jaké jsou pohnutky tvého života? Jestliže tvým cílem je pouze tvoje osobní uspokojení, pak se stejně jako Šalomoun vždy setkáš jen s prázdnotou. Máš-li za cíl službu Bohu a bližním, tvou odměnou bude smysluplný život.“²⁵

2.2. Radost a konání dobra

Kazatel 3, 12:

„Poznal jsem, že není pro něho (člověka) nic lepšího než se radovat a konat v **životě** dobro.“

Minulou podkapitolu jsem zakončila úvahou o tom, jaký život má opravdový smysl. V úplně poslední větě zmiňuji, že je to život naplněný službou Bohu a lidem. Tento další verš (3, 12) z knihy Kazatel pojednávající o životě jakoby navazoval na toto téma. I zde autor razí stejnou myšlenku.

Než se budu zabývat oním dvanáctým veršem, nastíním jen letmo, o čem pojednávají verše předešlé. Třetí kapitola knihy Kazatel začíná velmi známými a často citovanými verši o tom, že všechno dění pod nebem má svůj čas a určenou chvíli. To pisatel popisuje až po verš osmý. Ve verši devátém opět přemýšlí o užitku lidského pachtění, o lopotě lidských synů pokračuje i ve verši následujícím. V jedenáctém verši poněkud mění téma a vyzdvihuje

²⁴ viz. WAHLEN, C. *List Jakubův*, Praha: CASD, 2014, s. 64

²⁵ *Průvodce životem*, Praha: Luxpress, spol.s r. o., 2003

Boží velikost a nevystižitelnost jeho díla. A konečně ve verši dvanáctém popisuje, co je pro člověka podle něj nejlepší – radovat se a konat v životě dobro.

Co je to radost? Encyklopedie Bible popisuje, že radovat se lze z dobrého jídla i pití, které jsou Božími dary pro člověka, radost mohou působit také rozumné a dobře vychované děti, rovněž i celá příroda, která svědčí o Božím požehnaném působení. Člověk nad všemi těmito Božími dary může vyjádřit svou radost jen velebící chválou a díkuvzdáním.²⁶

„Radost vede přes vnitrosvětské blaživé statky k tomu, který je jako tvůrce posledním důvodem pro existenci popudů k radosti. Proto se stávalo, že lidé nad Boží existencí a jeho působením propukali v nadšený, radostný jásot. Důvodem této radosti je Boží přítomnost. V této souvislosti se užívá onoho slova, které vešlo ve známost jako evangelium = radostná zvěst. Tato radost však nesmí být ani povrchní, ani přehnaně extatická: víme, že Ježíš zbavil svět břemene jeho vin, že Bůh svět udržuje a Duch svatý ho řídí, to vše by mělo být dostatečným důvodem k tomu, abychom v biblickém smyslu svým životem nabídli celému světu Boží radost uprostřed všeho blahobytu, ale i uprostřed nebezpečí, ba i uprostřed bolesti.“²⁷

Kde tedy nalezneme tu pravou radost? Kde je její zdroj? Proč i apoštol Pavel psal v novozákonním dopise Filipským 4,4: „Radujte se v Pánu vždycky, znovu říkám, radujte se!“²⁸ A to obyvatelé Filip neměli snadný život. I my se často setkáváme s lidmi, kteří říkají, že se nemají z čeho těšit, nenacházejí žádné důvody k radosti. Musím se opět vrátit už ke zmíněnému zdroji radosti. Je jim Bůh, dárce života, který chce, abychom prožívali radostný život. I když ne vždy je vše tak, jak bychom si představovali, někdy opravdu prožíváme více

²⁶ viz. STUPHANN, M. a kol. *Encyklopedie Bible*, Bratislava: Gemini, spol. s r. o., 1992, s. 524

²⁷ tamtéž, s. 524, 525

²⁸ *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: Ekumenický překlad*, Praha: Ekumenická rada církví, 1989

smutku, než štěstí, ale jedná se o naše nastavení, o naše zaměření. Když přemýšlíme o tom, co všechno Bůh pro nás vykonal, co učinil pro své děti, musíme v tom najít důvod k radosti a vděčnosti. A radost je nakažlivá. „Radostným srdcem zkrásní tvář, kdežto trápení srdce ubíjí ducha,“ píše pisatel v Přísloví 15,13.²⁹

Jestliže jsme tedy v životě našli ten pravý zdroj radosti, pochopili jsme, co vše vykonal Bůh pro nás, nutně s tím souvisí i to, že máme potřebu pomáhat druhým lidem – konat v životě dobro, o čem mluví druhá část dvanáctého verše. Opět apoštol Pavel, tentokrát věřícím lidem do Efezu, píše ve svém listu Efezským 2,10: „Jsme přece jeho dílo, v Kristu Ježíši stvoření k tomu, abychom konali dobré skutky, které nám Bůh připravil.“³⁰ Pomáhání a konání dobra způsobuje totiž radost, a to radost nejen tomu, komu je tento skutek lásky prokázán, ale i jeho konateli. Bruno Ferrero vypráví příběh, který nese název „Kruh radosti“ a velmi výstižně vykresluje tyto souvislosti:

Jednou jeden vesničan vybral ten nejkrásnější hrozen vína ze své vinice a přinesl je do místního kláštera. Vrátný, který mu otevřel, byl okouzlen tou nádherou a ještě více byl překvapen, když se dověděl, že hrozen je určen pro něj, ne pro představeného či nějakého otce z kláštera, ale pro něj – vrátného! Prý proto, že vždy vesničanovi pomohl, když něco potřeboval a vždy se k němu choval velmi přátelsky. Vrátný rozzářený radostí poděkoval a prohlížel si tu nádheru a tu ho napadlo: „Proč bych tento hrozen nedaroval otci opatovi, abych uděl radost i jemu?“ A tak mu ho zanesl. Opat byl moc potěšen, ale vzpomněl si, že mají v klášteře jednoho starého nemocného bratra, a tak hrozen putoval dále. Nemocný měl velkou radost, ale pak ho napadlo, že by chtěl potěšit kuchaře, který se celý den namáhá u kamen. Hrozen mu tedy poslal. Ale bratr kuchař jej daroval pro radost sakristiánovi, ten ho zase dal

²⁹ *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: Ekumenický překlad*, Praha: Ekumenická rada církví, 1989

³⁰ *tamtéž*

nejmladšímu bratrovi a ten ho dalšímu a ten zas dalšímu... Nakonec hrozen skončil u bratra vrátného, aby mu prý udělal radost. A tak se uzavřel kruh – kruh radosti.³¹

Pisatel knihy *Kazatel* v tomto verši píše zajímavé zjištění – poznal, že není nic lepšího než se radovat a konat v životě dobro. Tímto dal najevo velmi stručně a výstižně, co je opravdu v životě důležité, ne mamon, honba za ziskem, zajišťování se tedy po hmotné stránce, ale pomoc druhému a prožívání plné radosti z Božího vedení v životě. To je pravý smysl života.

Když tedy přemýšlíme o konání a prokazování dobra, tedy pomáhání, je potřeba zde zmínit, že právě toto je styčné téma sociální práce, která může být definována jako umění, věda či profese, která pomáhá lidem řešit jejich problémy, a která je sice profesí, tak jak ji chápeme dnes, poměrně mladou,³² ale je postavena na pilířích převážně církevních „organizací“, které konaly humanitární úkoly, jež byly vlastní jejich křesťanské tradici. Messina uvádí, že církev ke konání těchto, později i vládou (císařstvími) svěřených úkolů, během staletí získala značné zkušenosti a také její lidé i struktury dávali záruku, že dané úkoly budou řádně splněny.³³ Už v dávných dobách tu tedy byli lidé, kterým záleželo na druhých a především lidem strádajícím, nemocným, sirotkům či starým se snažili poskytovat pomoc a oporu. A to je křesťanství v praxi.

³¹ viz. FERRERO, B. *Příběhy pro potěchu duše*, Praha: Portál, 2012, s. 53, 54

³² viz. NAVRÁTIL, P. *Úvod do teorií a metod sociální práce*, Brno: Národní centrum pro rodinu, 2000, s. 6

³³ viz. MESSINA, R. *Dějiny charitativní činnosti*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005, s. 56

2.3. Nahota na počátku i konci života

Kazatel 5, 14:

„Jako vyšel z **života** své matky, nahý zase odchází, jak přišel, a za svoje pachtění si nic neodnese, ani co by se do ruky vešlo.“

I když pojem život v tomto verši má význam, který znázorňuje dělohu matky, přesto má tento verš poselství, kterým chtěl Kohelet sdělit důležité skutečnosti.

V hebrejském originále bychom tento verš četli asi takhle: „Jako vyšel ze života své matky, nahý zase půjde, jako přišel, a když půjde, ve své ruce si neodnese nic ze své práce.“ Hlavní myšlenkou tohoto verše je upozornit opět na pomíjivost majetku a jeho hromadění. Boháči totiž umírají úplně stejně jako všichni ostatní a v okamžiku jejich smrti peníze, které nahromadili, ztrácejí zcela smysl. Avšak můžeme zde odhalit ještě i hlubší poselství: Človče, zamysli se nad sebou a svým životem! Pro co vlastně žiješ? Jaký smysl má tvá existence, když je vše pomíjivé? ³⁴

Po minulé podkapitole s poněkud optimističtějšími tématy o radosti a pomáhání se nyní zase ponoříme do hlubin pesimismu. Pisatel se zde velmi otevřeně vyjadřuje o realitě smrti, která se nevyhýbá boháči ani chudému, je pro všechny stejná.

Smrt. Slovo, které se dnes lidé snaží vytěsnit ze svého života. Ale přesto se s ní setkáváme docela často. Říká se, že smrt je jediná spravedlnost, kterou nám tento svět nabízí. Protože všichni jednou musíme zemřít. V jednom smrt

³⁴ viz. ZACKRISON, J. W. *Kniha Kazatel*, Praha: Advent-Orion, spol. s r. o., 2007, s. 44

spojuje ateisty i věřící – všichni z ní mají strach. Bojíme se jí, protože si ji nemůžeme vyzkoušet nanečisto. A tak nevíme, co při ní člověk prožívá.³⁵

Starozákonní překladatelé velmi trefně poznamenávají: „Smrt odhaluje drasticky šalebnost bohatství. V lidském životě sice majetek hraje přední roli, určuje životní úroveň od stravy až po bydlení. Avšak teprve smrt ukáže pravou cenu lidství, když člověku vezme všechny zdejší opory a okrasy. Jako vešel do života nahý z lůna matčína, tak se vrací s prázdnýma rukama do lůna země. Všechny statky, jež nalopotil, ztrácí smrtí. Nic s sebou nevezme z toho, co v potu tváře ode tmy do tmy, s trápením těla i ducha, s každodenním sebezapíráním a starostmi naspořil.“³⁶

A opět zde je třeba také vzpomenout strach i z toho, kdo po mně převezme to, co jsem nahromadil, kdo zdědí můj majetek, bude toho tento dědic hoděn? A bude to poctivě spravovat? Tydlitátová podobně uvádí, že je nepochybně honbou za větrem hromadění majetku, vždyť i lidové přísloví praví po kóheletovsku, že rubáš nemá kapsičky, a kdo zdědí tak pracně nabyté jmění? A když pak mamon neprávem nabytý získává dědic nehodný a zneužívá jej ke zlému, hromadí se podle autorky vina na vinu. A tak se k bezpráví prvnímu přičítá i druhé a další a další generace se zasvěcují marnosti.³⁷

Člověk si nemůže vybrat to, jak a kdy přijde na tento svět, ale je v jeho moci zvolit si, jak svůj život prožije, čemu v něm zasvětit svůj čas a energii, může si vybrat, jakou hierarchii budou mít priority v jeho životě. Je zcela na něm, aby se rozhodl, zda zasvětit svůj život hromadění majetku nebo zda bude žít moudře podle Božích rad. I tento verš z knihy Kazatel nám má neustále připomínat, že nic z toho, co jsme vybudovali, co jsme vytvořili, získali, čím se pyšníme, na co jsme hrdí, nic z toho si neodneseme a všechno zde budeme

³⁵ viz. FÜRST, V. *Pastorův blog*, Praha: Advent Orion, 2010, s. 205-207

³⁶ STROZÁKONNÍ PŘEKLADATELSKÁ KOMISE, *Starý zákon. Překlad s výkladem*, Praha: Kalich, 1979. s.210

³⁷ viz. TYDLITÁTOVÁ, V. *O svobodě zrozené ze skepse*, in: „*Pouštěj svůj chléb po vodě.*“ *Sborník pro Milana Balabána*, Brno: CDK, 1999, s. 105

muset jednou zanechat. Proto je velmi důležité, kde si ukládáme ty pravé poklady. Ježíš Kristus nám dává vzácnou radu zaznamenanou evangelistou Matoušem 6, 19-21: „Nehromadíte si poklady na zemi, kde je ničící mol a rez a kde je zloději vykopávají a kradou. Raději si hromadíte poklady v nebi, kde je mol a rez nezničí a zloději nevykopávají ani nekradou. Vždyť tam, kde máš poklad, budeš mít i srdce.“³⁸

A co jsou ty pravé poklady? Pala uvádí, že: „Předcházet nás bude jen to, co jsme vykonali z lásky k Ježíši Kristu. To jsou ty poklady, které je třeba skládat si v nebi. Nezapomínejme na to a skládejme si poklady v nebi.“³⁹

Když tedy mám nyní uzavřít uvažování v této podkapitole o nahotě člověka při narození i smrti a vysledovat, co tento verš naznačuje o smyslu života, musím podobně jako v podkapitole před předešlé konstatovat, že pravý smysl života v hromadění majetku a honbě za bohatstvím nelze nalézt. Neboť nic z toho, co člověk zde získá, co vytvoří, koupí či dostane, nic z toho si s sebou neodnese v den smrti a musí zde zanechat v lepším případě pro dědice hodného, v horším pro nehodného, v nejhorším pro zloděje, rez či mol. Jediné, co má skutečnou hodnotu, jsou statky nehmotné, to, jak jsme žili, co dobrého jsme vykonali, jak se naše víra projevovala v praxi, jak jsme své spasení uváděli ve skutek...

2.4. Podíl člověka

Kazatel 5, 17. 19:

„Hle, co jsem shledal: Je dobré a pěkné, aby člověk jedl a pil a měl se dobře při veškerém klopotném pachtění pod sluncem v časných dnech **života**, které mu dal Bůh, neboť to je jeho podíl.

³⁸*Bible. Překlad 21. století*, Praha: Biblion, 2009

³⁹ PALA, T. *Nic nového pod sluncem?!*, Ostrava: Křesťanský sbor Ostrava-Kunčičky, 2011, s. 87

Ten totiž příliš nemyslí na dny svého **života**, protože Bůh oblažuje jeho srdce radostí.“

Po poněkud pesimistickém uvažování v předešlé podkapitole se nyní dostáváme k veselejšímu tématu. Jeruzalémská Bible podává tyto verše ještě optimističtěji, pro celistvost je uvedu i s veršem osmnáctým, Kazatel 5, 17-19: „Hle viděl jsem toto: štěstí, jež přísluší člověku, je jíst a pít a nalézat potěšení ve vší práci, kterou koná pod sluncem po všechny dny života, které mu dává Bůh, protože to je jeho podíl. A každý člověk, jemuž Bůh dává bohatství a jmění, jemuž dopřává, aby se z něho živil a přijímal z něho svůj podíl, a aby se radoval ze své práce: je to Boží dar. On totiž příliš nevzpomíná na dny svého života, pokud Bůh zaměstnává jeho srdce radostí.“⁴⁰

I zde pisatel popisuje lidskou činnost, ale nepodává ji tak marně a nicotně jako v předešlých textech, dokonce zde zmiňuje i to, že lze v lidské práci nalézt i potěšení, dokonce i radost. Je to Boží dar, podle autora, radovat se ze své práce. I o radosti jsem už pojednávala dříve. Velmi zvláštní je obrat v závěru uváděného textu o tom, že „Bůh zaměstnává srdce člověka radostí“.

Proč tedy autor jednou píše o práci jako o lopotě a marnosti a podruhé zase o radosti z práce? Jak tomu rozumět? Neprotiřečí si pisatel, když píše jednou tak, podruhé zas jinak? Ne. Je potřeba zde rozlišovat práci, která je nutná k zajištění sebe a své rodiny a práci, která vede k přehnanému hromadění majetku, práci, kterou člověk pokládá za hlavní prioritu svého života, a které je ochoten obětovat dokonce i hodnoty, které by měly být v životě člověka na prvních místech (Bůh, rodina, zdraví...) Je důležité pracovat, ale práce se nemá stát hlavní náplní našeho života.

⁴⁰*Jeruzalémská Bible*, Praha, Kostelní Vydří: Krystal OP, Karmelitánské nakladatelství, 2009

Práci a produktivitu označuje Rebe Menachem Mendel Schneerson, Židovský myslitel, jako příspěvek člověka k životu. Usilovně pracujeme proto, abychom zajistili rodinu, a abychom se mohli radovat z dobrého života. Směřování k práci je integrální součástí lidského života. Člověk nemůže být spokojený, pokud není produktivní. Podle slov Talmudu je „chléb ostudy“ obdržet něco za nic. Každý člověk se rodí vybaven neodhadnutelnými schopnostmi a nesmírnými zdroji a jeho produktivita tyto síly odhaluje. Ovšem práce, která vede zase jen k práci, nemůže lidskou osobu uspokojit ani naplnit. Potřebujeme věnovat péči také svým emocionálním a duchovním potřebám, člověka neuspokojí a nenaplní jen množství hmotného úspěchu. Proto je důležité snažit se dodržovat vyváženost a rovnováhu. Je třeba se plně soustředit na své dílo, ale zase se do něj neponořit tak, abychom ztratili nadhled. Je důležité mít neustále na paměti, že nepracujeme jen proto, abychom dosáhli osobního či finančního uspokojení.⁴¹

Jacobson dále uvádí: „Proč Bůh stvořil člověka takovým způsobem, aby jeho spokojenost byla spojena s tvrdou prací? Nebyli bychom snad Bohu vděčnější, kdybychom vše získali bez úsilí? Odpověď je taková, že člověk se prostřednictvím práce stává tím, kdo přispívá k životu. Protože Bůh stvořil člověka s velkým úsilím, obdařil nás nejvyšším darem: schopností stát se Bohu podobnými, rovnocennými partnery ve stvoření a rozvoji světa. A tak práce není jen prostředkem k vydělávání dostatečného množství peněz, abychom se mohli obklopit pohodlím hmoty. Práce je přirozeným vyjádřením lidského života. Práce není břemenem, jež musí být nutně omezující, ale základním vláknem naší podstaty a našeho příspěvku k životu.“⁴²

Pokud získáme tento správný a vyvážený pohled na práci v lidském životě, může nás i práce naplňovat radostí, ale je to Boží dar – dar, který Bůh chce dát

⁴¹ viz. JACOBSON, S. *Smysluplný život. Rebe Menachem Mendel Schneerson a jeho moudrost*, Praha: Chabad Lubavitch, 2008, s. 116 - 119

⁴² tamtéž, s. 118

každému, kdo hledá moudrost ve svém životě. I Kazatel pochopil, že smysl života není práce, ale využívat veškeré zdroje a schopnosti, které nám Bůh dal k tomu, aby práce byla našim sluhou a ne pánem.

2.5. Moudrost kontra hloupost a život chudáka

Kazatel 6, 8:

„A jakou má přednost moudrý před hlupákem? Co má ze **života** utištěný, i kdyby žít uměl?“

V první polovině verše autor srovnává moudrého s hlupákem a táže se, v čem je na tom lépe moudrý než hlupák? Lidský rozum by řekl, že jsou na tom oba dva stejně, oba potřebují k životu jídlo, oděv, přístřeší... Rozdíl je ovšem v tom, jak přijímají to, co je v životě potkává. Moudrý umí brát z Boží ruky mnoho i málo, „umí mít hojnost, ale i trpět nouzí“. Avšak hlupák je stále nespokojen, jak v nouzi, tak i v nadbytku.⁴³

Není pochyby o tom, že moudrost je určitě lepší než hloupost. Co je ta pravá moudrost? Jak ji nalézt a udržet si ji? Žije se opravdu lépe moudrému než hlupákovi? To jsou otázky, které nám vyvstávají při uvažování nad osmým veršem. O moudrosti však budu ještě více pojednávat v podkapitole 2.7.

Druhá polovina verše osmého je poněkud zvláštní. Když už tedy člověk umí žít, dalo by se říci, je moudrý, ale je nuzný a má nedostatek příležitostí, k čemu mu to je? Překlad Bible 21. druhou polovinu verše uvádí takto: „K

⁴³ viz. STAROZÁKONNÍ PŘEKLADATELSKÁ KOMISE, *Starý zákon. Překlad s výkladem*, Praha: Kalich, 1979. s. 213

čemu je chudákovi, že ví, jak se chovat před lidmi?“⁴⁴ A kraličtí uvádějí podobně: „A co chudý, kterýž se umí chovat mezi lidmi?“⁴⁵

Pala k tomu píše: „Jsou lidé, kteří mají životní moudrost, a určitě by se dokázali prosadit, kdyby žili za jiných okolností. Jenže v našich životech není ono pověstné kdyby. Každý z nás musíme prožívat svůj specifický život tady a teď. Většinou nemáme účinnou možnost své životní prostředí výrazněji ovlivnit. Jistě výjimky se najdou, ale ty jen potvrzují pravidlo. Veškeré naše životní moudro, i naše úsilí a pílě naráží na této zemi pod sluncem na vymezené mantinely. Ty dovedou člověka drtit a utiskovat. Na této zemi je mnoho lidí, kteří by se jinde rozvinuli do úžasné krásy, ale nemohou – jsou utištění.“⁴⁶

Dalo by se říci, že takový život opravdu nemá smysl. Když člověk obdařený takovým potenciálem, ho není schopen využít. Dokonce o pár kapitol dále v knize Kazatel 9, 14-16 je uveden jeden příběh, který tento problém pěkně ilustruje: „Bylo malé městečko a v něm jen málo obyvatel. K městu přitáhl mocný král, obklíčil je a postavil proti němu velké valy. Ve městě žil chudý, ale moudrý muž, který by svou moudrostí město zachránil, ovšem na chudáka si nikdo nevzpomněl. I řekl jsem si: Moudrost je lepší než síla, a přece moudrostí pohrdli, protože patřila chudákovi. Jeho slova nikdo nechtěl slyšet.“

⁴⁷

Žel, život zde na naší zemi, pod sluncem, je plný nespravedlnosti, často ti, kteří jsou obdařeni moudrostí, nejsou vyslechnuti a na výsluní se daří více těm, o kterých tato podkapitola mluví, že jsou kontra moudrým. Tak to chodí

⁴⁴*Bible. Překlad 21. století*, Praha: Biblion, 2009

⁴⁵*Bible svatá. Podle posledního vydání kralického z roku 1613*, Praha: Ekumenická rada církví, 1984

⁴⁶ PALA, T. *Nic nového pod sluncem?!*, Ostrava: Křesťanský sbor Ostrava-Kunčičky, 2011, s. 94

⁴⁷*Průvodce životem*, Praha: Luxpress, spol.s r. o., 2003

v našem nedokonalém světě, a právě Kazatel na to upozorňuje a uvádí, že je to nespravedlnost.

2.6. Dobro v životě

Kazatel 6, 12:

„Kdo může vědět, co je člověku v **životě** k dobru, v časných dnech jeho pomíjivého žití, jež jako stín mu plynou? Kdo oznámí člověku, co pod sluncem nastane po něm?“

Tento verš se ptá jednak na to, kdo nám řekne, co je pro nás v žití dobré, jak se správně rozhodovat, aby náš život byl dobrý, aby byl užitečný a ku prospěchu sobě i druhým. Opět se zde také setkáváme s myšlenkou pomíjivosti života – časné dny, které plynou jako stín. Jak prožít tento svěřený nám čas? Jsme schopni prožít náš život moudře a dobře sami od sebe? A dále autor pokládá druhou neméně důležitou otázku: Co nastane po nás? Jaké to tady bude bez nás? Co naše dílo, náš odkaz, náš majetek? Připadne do dobrých rukou? I toto téma už tu jednou bylo. Už dříve jsem pojednávala o dědictví člověka a o obavě zůstavitele, zda jeho majetek připadne do rukou dědice hodného ho. Vyskytují se nám tedy zde velmi zajímavé a určitě i velmi důležité otázky.

Poslední verš šesté kapitoly začíná různě v rozličných překladech, například překlad Bible 21. století uvádí: „Kdo ví, v čem spočívá lidské štěstí...“⁴⁸, kraličtí podobně jako ekumenický překlad píše: „Nebo kdo ví, co by bylo dobrého člověku v tomto životě, v počtu dnů marného života

⁴⁸Bible. Překlad 21. století, Praha: Biblion, 2009

jeho...“⁴⁹, Bible jeruzalémská: „ A kdo ví, co člověku přísluší v jeho životě, během dnů tohoto marného života...“⁵⁰, parafrázovaný překlad Průvodce životem to podává ještě jinak: „Kdo ví, co je člověku ku prospěchu? Co je pro něho užitečné v životě...“⁵¹

Setkáváme se zde tedy se slovy dobro v životě, lidské štěstí, prospěch, prostě to, co člověk potřebuje k tomu, aby mohl prožít smysluplný život, aby věděl, proč zde vlastně byl, jaký to všechno, co prožil, mělo význam. Narážíme zde velmi silně na téma smyslu života. Život je krátký, naše dny v něm jsou jen časné, plynou podle autora, jako stín. Jak je prožijeme? Co je pro nás k dobru? Pisatel přímo pokládá otázku: „Kdo může vědět, co je člověku v životě k dobru?“ Ví to člověk sám? Podle starozákonních překladatelů člověk není schopen sám vědět a poznat, co je pro něj právě dobré, neumí sám posoudit užitečnost svého postavení, poněvadž tu žije život příliš krátký.⁵² Doslova uvádějí: „ Jepičí, pomíjivá stínovost jeho bytí mu brání, aby rozpoznal různé spojitosti s účelností přítomné existence. Brání mu v tom i skutečnost, že nevidí ani do nejbližší budoucnosti. Neví, co bude v příštím okamžiku, natož co bude zítra nebo za rok. Proto prožívat dnešek plně z Boha s jeho dary rozhoduje o zítřku.“⁵³

Přemýšlíme-li o dobru v životě člověka, je potřeba si však také uvědomit, že je tady i zlo. A mezi dobrem a zlem je sváděna největší bitva v historii našeho světa. My všichni jsme konfrontováni s touto bitvou a snažíme se v ní obstát co nejlépe. Abychom vedli smysluplný život, je třeba definovat dobro a zlo a mít absolutní systém hodnot, jež vede naše chování. V Bibli Bůh daroval

⁴⁹*Bible svatá. Podle posledního vydání kralického z roku 1613*, Praha: Ekumenická rada církví, 1984

⁵⁰*Jeruzalémská Bible*, Praha, Kostelní Vydří: Krystal OP, Karmelitánské nakladatelství, 2009

⁵¹*Průvodce životem*, Praha: Luxpress, spol.s r. o., 2003

⁵² viz. STAROZÁKONNÍ PŘEKLADATELSKÁ KOMISE, *Starý zákon. Překlad s výkladem*, Praha: Kalich, 1979. s. 214

⁵³ tamtéž, s. 214

lidstvu soubor nepodmíněných zákonů a pravidel, které dobro a zlo definují. Z Boží perspektivy jsou dobro a zlo síly, které jsou buďto konstruktivní nebo destruktivní. Bůh si však přeje, abychom konali jen dobro. Bůh je dobrý, vše co Bůh stvořil je dobré, včetně člověka, On sám to při dokonání svého díla řekl. Všichni máme v našich srdcích přirozený smysl pro spravedlnost a čest a jsme zároveň odpuzováni nespravedlností. V hloubi našich nitер chováme víru a naději, že věci jednou budou lepší, než jsou. Skutečnost, že žijeme ve světě, kde prosperuje zkaženost, a kde převažuje sobectví, je výsledek toho, že dáváme přednost materiálnímu světu a zanedbáváme duchovnost.⁵⁴

„Bůh nás všechny obdařil důvodem k žití, abychom činili dobré skutky a podněcovali k nim ostatní, abychom využili náš čas, energii a znalosti... Měli bychom se soustředit na všechny dobré věci, kterých můžeme dosáhnout. Máme schopnost postavit se silám zla vyzařováním dobra. A máme tu jistotu, že dobro bude v převaze. Veškeré dobré činy člověka vytvářejí během věků stavbu, která bude zakončena konečným vítězstvím dobra na celém světě.“⁵⁵

Vrátíme-li se tedy k původní otázce, je možné na ni odpovědět, že jedině Bůh může vědět, co je člověku v životě k dobru, jak je psáno v novozákonním listě Římanům 8,28: „Vimeť pak, že milujícím Boha všechny věci napomáhají k dobrému...“⁵⁶ Bůh chce, aby člověk prožil smysluplný život, naplněný dobrem.

⁵⁴ viz. JACOBSON, S. *Smysluplný život. Rebe Menachem Mendel Schneerson a jeho moudrost*, Praha: Chabad Lubavitch, 2008, s. 290 - 294

⁵⁵ tamtéž, s. 295, 296

⁵⁶ *Bible svatá. Podle posledního vydání kralického z roku 1613*, Praha: Ekumenická rada církví, 1984

2.7. Moudrost v životě

Kazatel 7, 12:

„Být ve stínu moudrosti je jako být ve stínu peněz, avšak užitečnější je poznat moudrost: ta zachovává **život** tomu, kdo ji má.“

A opět se dostáváme k tématu o moudrosti v životě. V sedmé kapitole autor pojednává o moudrosti kromě dvanáctého i v několika dalších verších:

- v. 4.: „Srdce **moudrých** je v domě truchlení, ale srdce hlupáků v domě radovánek.“
- v. 5.: „Lépe je slyšet důtku od **moudrého** než poslouchat opěvování od hlupáků.“
- v. 7.: „Útlak i z **moudrého** udělá ztřeštěnce a dar ničí srdce.“
- v. 10.: „Neříkej: Čím to je, že dny dřívější byly lepší než tyto? To není **moudré**, ptáš-li se na to.“
- v. 11.: „Dobrá je **moudrost**, jakož i dědictví, užitečná těm, kdo vidí slunce.“
- v. 16.: „Nebud' příliš spravedlivý ani nadmíru **moudrý**, proč by ses měl zničit?“
- v. 19.: „**Moudrost** dává **moudrému** více síly, než jakou má deset mocných v městě.“
- v. 23.: „To všechno jsem chtěl vyzkoušet **moudrostí**, řekl jsem si: Budu **moudrý**, ale **moudrost** se ode mne vzdalovala.“
- v. 25.: „Zaměřil jsem se na to, abych poznal, prozkoumal a vyhledal **moudrost** a smysl všeho, abych poznal i hloupou svévoli a ztřeštěnou pomatenost.“

Co je to tedy moudrost? Podle Biblického slovníku jde o schopnost správného úsudku v rozhodujících chvílích života, o prozíravost, ale i technickou zručnost. Izraelité spojovali moudrost obvykle se srdcem, jindy zase s duchem. Moudrost je také poslouchat Boží ustanovení, je darem od Boha, protože je především Boží vlastností. Avšak podíl je dán i člověku. Ve své plnosti je však Boží moudrost nedostižitelná lidem, tím méně ostatním tvorům.⁵⁷

Velice mnoho veršů o moudrosti obsahuje biblická kniha Přísloví, hlavně v úvodních kapitolách, můžeme se tam dočíst např., že: „Moudrost dává Hospodin, poznání i rozumnost pochází z jeho úst“ (Př 2,6), „Blaze člověku, jenž našel moudrost, člověku, jenž došel rozumnosti“ (Př 3,13), „Počátek moudrosti je: Snaž se získat moudrost, za všechno své jmění získej rozumnost“ (Př 4,7), „Moudrost je lepší než perly, nevyrovnají se jí žádné skvosty“ (Př 8,11) anebo také: „Moudrému dej a bude ještě moudřejší, pouč spravedlivého a přibude mu znalostí“. (Př 9,9) či: „Syn moudrý dělá radost otci, kdežto syn hloupý působí žal matce“. (Př 10,1)⁵⁸... A tak bychom mohli pokračovat ještě dalšími a dalšími verši. Proč je tedy moudrost tak důležitá? Bůh si přeje, abychom prožili plnohodnotný život, On je dárcem moudrosti a přeje si, aby lidé čerpali z tohoto daru a využívali jej ve svém životě. Nabízí ho zdarma, jak můžeme číst i v listě Jakubově 1,5.6: „Nedostává-li se však komu z vás moudrosti, ať ji žádá od Boha – ten ji dává všem hojně a bez výčitek a bude mu dána.“⁵⁹

Proč však pisatel spojuje tak zvláště ve dvanáctém verši moudrost s penězi? Být ve stínu moudrosti je podle něj jako být ve stínu peněz. A

⁵⁷ viz. NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník*, Praha: Kalich, 1956. s. 449

⁵⁸ *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: Ekumenický překlad*, Praha: Ekumenická rada církví, 1989

⁵⁹ *Nový Zákon*, Praha: Česká katolická charita, 1970

podobnou myšlenku razí i v předešlém, jedenáctém verši, kde píše, že moudrost je dobrá a užitečná, tak jako i dědictví. Co tím chtěl říci? Co má tedy větší význam v našem životě: moudrost nebo peníze? Pala k tomu uvádí: „Jak peníze, tak moudrost poskytují ochranu, jakýsi stín, či ochranu v našem životě. Máme o ni usilovat stejně tak, jako usilujeme získat peníze. Kazatel píše, že poznat moudrost je užitečnější než být ve stínu peněz. Protože jsou věci, které si za peníze koupit nemůžeme. Mít peníze je dobré, mohou nám v mnohém pomoci, ale nemohou nám zachovávat život. Přijde neštěstí, nečekaná rána osudu, přijde nevyhlášená choroba, a tehdy jsou najednou peníze k ničemu. Člověk se s tím musí vyrovnat. Moudrost jako dědictví dává život. I kdybychom přišli o všechno, máme-li život v tom pravém slova smyslu, máme-li Ježíše, pak jsme zachováni pro věčnost.“⁶⁰

Člověk moudrý, který svou moudrost, schopnost správného rozhodování a úsudků, získal shůry, umí také moudře hospodařit s penězi a vůbec má k majetku vyvážený a správný postoj. Kdyby zde autor dával peníze na stejnou nebo i vyšší roveň jako moudrost, protiřekl by si. Neboť jak už jsem zmiňovala dříve, pokládá pisatel přece majetek za marnost či pomíjivost, ale myšleno ten, který si člověk přivazuje ke svému srdci a nemá k němu moudrý a vyvážený postoj. Peníze jsou potřebné pro náš život, bez nich se velmi těžce žije, chrání nás před nouzí, ale nemají být hlavním smyslem našich životů.

Když tedy je moudrost lepší než peníze a je potřeba se snažit o ni usilovat, proč autor jakoby si zase protiřekl ve verši šestnáctém, kde píše: „Nebud' příliš spravedlivý ani nadmíru moudrý, proč by ses měl zničit?“ Co myslí těmito slovy? Tak máme usilovat o to být moudří nebo ne? Starozákonní překladatelé a vykladači to vysvětlují takto: „Ovšem být příliš spravedlivý a nadmíru moudrý je spíš varováním před samospravedlností a přemoudřelostí. Tato

⁶⁰ PALA, T. *Nic nového pod sluncem?!*, Ostrava: Křesťanský sbor Ostrava-Kunčičky, 2011, s. 103

bezvadnost a příkladnost ohrožuje člověka, který si o sobě myslí víc, než sluší, a čeká od sebe víc, než smí. Tím se obelhává a klame i jiné, stejně jako okázalý svévolník a hlupák. Ve věku viny a smrti potřebuje člověk znát svou omezenost a nedostatečnost, jinak ho domýšlivost svádí k tomu, že chce příliš mnoho a přičítá si příliš mnoho. Před touto zhoubnou sebedůvěrou chrání člověka bázeň před Bohem. V ní je počátek pravé moudrosti“⁶¹

Dočetli jsme se, že počátek pravé moudrosti je v bázni před Bohem. Co je to tedy bázeň? Na toto téma navazuje další podkapitola, ve které pojednám právě o bázni před Bohem.

2.8. Život svévolníka

Kazatel 8, 13:

„Avšak svévolníkovi se dobře nepovede, **život** se mu ani o den neprodlouží, bude jako stín, protože nemá bázeň před Boží tváří.“

Minulou podkapitolu o moudrosti jsem ukončila zvláštními slovy o tom, že počátek pravé moudrosti je v bázni před Bohem. Bázeň? Co znamená toto, v dnešní době poněkud archaické slovo, které se v běžné mluvě téměř nepoužívá.

Encyklopedie Bible popisuje bázeň v kontextu Starého zákona jako naprosto pozitivní zkušenost, která prostě znamená brát Boha vážně. Stává se motivem mravního jednání člověka. Podle Deuteronomia existuje úzký vztah mezi bázní a zachováváním Zákona. Mít bázeň před Bohem tedy znamená být Bohu věrný a řídit se jeho pokyny, bohabojný člověk je tedy zbožný, jde správnou cestou, jedná podle Boží vůle a je bezpečně pod jeho ochranou. Bázeň však sama o

⁶¹ STAROZÁKONNÍ PŘEKLADATELSKÁ KOMISE, *Starý zákon. Překlad s výkladem*, Praha: Kalich, 1979. s. 219

sobě ale naznačuje pravý opak lásky a důvěry, naznačuje disharmonii a rozvrácenost. Člověk, který Bohu odepřel důvěřovat, protože nechce uznat své vlastní meze, které mu stanovil Bůh, cítí před Bohem strach, začíná se Boha bát.⁶²

Bázeň před Bohem a strach jsou tedy dvě odlišné věci. Pisatel ve třináctém verši osmé kapitoly popisuje svévolníka, to znamená člověka, který jedná sám podle sebe, ne podle Božích rad a doporučení, a uvádí, že takovýto člověk nemá bázeň před Bohem, nebere vážně Boha. Píše, že takovému člověku se nepovede dobře – také o dobru jsem už psala dříve. A bude jako stín – i o stínu už tu řeč byla (v minulé podkapitole jsme četli, že být ve stínu moudrosti je jako být ve stínu peněz), nyní je svévolník sám stínem, nemá se kde schovat před „žárem života“ nemá útočiště, sám si chce vystačit, sám si musí pomoci, pohrdl stínem, který nabízí Hospodin jako ochranu pro ty, kteří mají před ním bázeň.

O bázni se opět, tak jako o moudrosti, vyskytuje v Bibli nejvíce veršů v knize Přísloví, můžeme se tam dočíst například, že: „Počátkem poznání je bázeň před Hospodinem“ (Př 1,7), „Bázeň před Hospodinem znamená nenávidět zlo“ (Př 8,13), „Bázeň před Hospodinem přidává dnů, kdežto svévolníkům se léta zkrátí“ (Př 10,27), „V bázni před Hospodinem má člověk pevné bezpečí“ (Př 14,26), „Bázeň před Hospodinem je zdroj života, pomůže uniknout léčkám smrti“ (Př 14,27), ale také zde čteme, že: „Pokoru doprovází bázeň před Hospodinem, bohatství, sláva a život“ (Př 22,4) a poslední verš o bázni v této biblické knize nám dává doporučení: „Ať tvé srdce nezávidí hříšníkům, ale ať horlí pro bázeň před Hospodinem po všechny dny“ (Př 23,17).⁶³

⁶² viz. STUPHANN, M. a kol. *Encyklopedie Bible*, Bratislava: Gemini, spol. s r. o., 1992, s. 64. 65

⁶³*Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: Ekumenický překlad*, Praha: Ekumenická rada církví, 1989

V knize Sírachovec 40,26.27 můžeme o bázni číst tato velmi krásná a povzbudivá slova: „Bohatství a síla dávají srdci sebejistotu, ještě více bázeň před Pánem. S bázni před Pánem nic nechybí, s ní není třeba hledat oporu. Bázeň před Pánem je ráj požehnání, ochraňuje lépe než jakákoli sláva.“⁶⁴

Bůh nechce, abychom měli před ním hrůzu a strach, ale vede nás k životu podle jeho pravidel. Ne, aby nás omezil, ale aby nás chránil. Kdo chce jednat po svém a neřídí se jeho radami, nemůže očekávat jeho pomoc a ochranu. Život s bázni před Hospodinem má smysl, ne život svévolný.

2.9. Radost v životě

Kazatel 8, 15:

„I vychvaloval jsem radost, protože pro člověka není pod sluncem nic lepšího než jíst a pít a radovat se. To ho provází při jeho pachtění ve dnech **života**, které mu Bůh pod sluncem dopřál.“

O radosti už jsem pojednávala v podkapitole 2.2., kde pisatel zmiňuje, že pro člověka není nic lepšího než se radovat a konat v životě dobro. Nyní v tomto verši tuto myšlenku rozvádí ještě více a přidává, že pro člověka není pod sluncem, tudíž zde, v tomto pomíjivém životě, nic lepšího než jíst, pít a radovat se. Dokonce radost autor hned na začátku vychvaluje. Kniha Průvodce životem tento verš uvádí ještě poetičtěji: „Rozhodl jsem se tedy, že budu velebit radost, protože pro člověka není na světě nic lepšího než jíst, pít a radovat se po všechny dny jeho krátkého života, které mu Bůh dává.“⁶⁵

Že by zde najednou autor od tak vznešených myšlenek o moudrosti a bázni najednou sklouzl k materialismu? Nic lepšího zde na zemi člověk nemá než

⁶⁴*Jeruzalémská Bible*, Praha, Kostelní Vydří: Krystal OP, Karmelitánské nakladatelství, 2009

⁶⁵*Průvodce životem*, Praha: Luxpress, spol.s r. o., 2003

jídlo a pití? Když chceme pochopit, proč najednou pisatel zmiňuje tyto tělesné oblasti, je potřeba vycházet z kontextu předešlých veršů (jedná se o verše 9-15), ve kterých autor pojednává o nespravedlnostech, se kterými se ve světě setkáváme. Hovoří v nich například o mrtvých svévolnících a o tom, že se zapomnělo na to, jak zle jednali, a protože nad zločincem nebyl hned vykonán rozsudek, tíhne srdce lidských synů ke konání zla. Pisatel také uvádí, že některé spravedlivé poznamenává dílo svévolníků a zase naopak některé svévolníky poznamenává činy spravedlivých, a to pokládá za další pomíjivost, která se na naší zemi vyskytuje. A při pozorování těchto nespravedlností a paradoxů života a hledání východiska dochází k závěru, že smyslem života je naučit se žít v tom všem rozumně. Můžeme se radovat z toho, co je nám dáno, čeho si můžeme užívat, toho si opravdu máme užít, je nám dáno pojmout dobré jídlo, napít se dobrého pití. Ale je to málo, pokud se jen toto stane smyslem našich životů. Je to určitě dobré, když si lidé dokážou za všech okolností uchovat optimismus a být Bohu vděční za dobré věci v životě. Není na tom nic zlého si tyto věci i užít, ale upnout se jenom k tomu je opravdu málo, protože to nepřesahuje náš život „pod sluncem“ a končí to spolu s naším pozemským životem. Nelze se ale spokojit jenom s tím, že něco máme, a že jsme si něco užili, ale náš život má být takový, abychom se i s tím možná málem, co máme, dokázali podělit s těmi, co potřebují pomoc.⁶⁶

Podobně píše i starozákonní překladatelé ve svém výkladu k tomuto oddílu: „Kazatel se vrací ke své životní moudrosti, kterou už nejednou vyznal. Nereptá proti údělu. Nebouří se proti úradku Nejvyššího, nýbrž sklání se před tajemstvím jeho správy: I když pro hříšnost lidství není na zemi dokonalé spravedlnosti, neponechává Bůh zcela volnou ruku svévolníkům, aby rozvraceli jeho řád. Již zde dává Bůh člověku chvíle oddechu a radosti, aby se

⁶⁶ viz. PALA, T. *Nic nového pod sluncem?!*, Ostrava: Křesťanský sbor Ostrava-Kunčičky, 2011, s. 122

mohl potěšit ze svého dobrého díla i u dobrého pokrmu a nápoje. Královsky štědrý dárce neupírá svému milému chvíle štěstí a pokoje. Dává je jako závdavky lepšího blaha v příštím věku Kristovy vlády. Tento pohled na Boží dobré dary chrání před požívačným hédonismem.⁶⁷

2.10. Podíl v životě

Kazatel 9, 9:

„Užívej **života** se ženou, kterou sis zamiloval po všechny dny svého pomíjivého **života**. To ti je pod sluncem dáno po všechny dny tvé pomíjivosti, to je tvůj podíl v **životě** při tvém klopotném pachtění pod sluncem.“

Po užívání si darů jídla a pití, o čemž jsme uvažovali v předešlé podkapitole, se nyní pisatel v tomto verši posunuje k mezilidským vztahům, a to vztahu, který by měl být pro lidi nejbližší a nejintimnější. Jedná se o soužití muže a ženy v důvěrném vztahu manželství. Dar manželství lidé dostali už v ráji, Bůh si přál, aby lidé byli spolu šťastni, žel mnohdy tomu tak není. Velice trefné je rčení, že manželství se může stát buďto rájem nebo peklem na zemi. Avšak autor devátého verše nás nabádá k tomu, aby to byla ta první možnost. Jak krásný podíl může prožít člověk ve svém časném životě, když na všechno trápení, na veškerou bolest a ztráty není sám. Když má vedle sebe někoho, komu se může se vším svěřit, kdo ho může povzbudit a pohladit. Je velmi obohacující, když člověk vedle nás je pro nás bytostí, kterou jsme si zamilovali a je našemu srdci vzácná a blízká. Domov má být místem odpočinku po „klopotném pachtění“ a oázou klidu a pohody. „Užívat si života“ s milovanou osobou po všechny jeho dny je dnes spíše utopíí než realitou. Manželství má

⁶⁷ STAROZÁKONNÍ PŘEKLADATELSKÁ KOMISE, *Starý zákon. Překlad s výkladem*, Praha: Kalich, 1979. s. 227

být trvalý a doživotní svazek, podle slov autora, ale všude kolem nás pozorujeme opak, neustále z každé strany jsme zaplaveni informacemi o rozvodech, milostných románcích, nevěrách, neshodách, rozvrácených rodinách, nešťastných dětech... To, co se kdysi tajilo a byla to hanba, je dnes bráno jako normální. Žel i na těch nejvyšších postech.

A tak „užívat si života“ s milovanou osobou je často nedostižným ideálem v tomto pokaženém světě. Ale Boží ideál je opravdu jiný. Hospodin v ráji řekl, že manželství je dobré, také ho požehnal a svěřil mu speciální úkol. Bůh chce, abychom prožili šťastný a naplněný život a dává nám ve svém slovu rady, jak toho docílit. Tak například o dobrém výběru životního partnera čteme v knize Přísloví 18,22: „Kdo našel dobrou manželku, získal bohatství a přijal dar od Hospodina.“⁶⁸

Jacobson píše, že hodnota soužití mezi mužem a ženou je mnohem větší, je-li tento sňatek spoután neviditelným poutem, a to tak, že je do něj uvedena ještě i třetí dimenze: Bůh. Také uvádí, že k vytvoření zdravého vztahu máme k dispozici mnoho dobrých surovin: lásku, respekt k sobě navzájem, posvátnou bázeň, kterou oba partneři cítí k Bohu, také důvěru, Boží sílu a velkou odpovědnost za budování společného života a domova. Dále zdůrazňuje, že úspěšné manželství musí oplývat vitalitou, svazek mezi dvěma lidmi, kteří spolu žijí, musí být také živý a neustále vyživován a povzbuzován, aby rostl. Žena a muž mají být jeden pro druhého nejbližším a rovnocenným partnerem. Jeden od druhého by se měli neustále učit.⁶⁹

Podobně Šoltész uvádí, že zdravé manželství nemá být vztahem podobným vztahu mezi učitelem a žákem, ale vztahem lidí, kteří jsou schopní se učit navzájem jeden od druhého a naučení také přijímat. Vstupem do manželství činí jeden druhého podílníkem svého života, a také oba partneři mají spolu

⁶⁸ *Průvodce životem*, Praha: Luxpress, spol.s r. o., 2003

⁶⁹ viz. JACOBSON, S. *Smysluplný život. Rebe Menachem Mendel Schneerson a jeho moudrost*, Praha: Chabad Lubavitch, 2008, s. 74-78

sdílet nejen své úspěchy, nýbrž i nezdary. Oba mají spolu růst, spolu poznávat nové věci, vzájemně si opravovat své omyly. Zdravé manželství je tam, kde jeden partner před druhým má respekt jako před Božím člověkem, a kde se ve všech okolnostech života manželé spolu dovedou dorozumět. Je to obecenství, ve kterém musí jeden druhého stále hledat, stát o vzájemné dorozumění a stále o ně usilovat. Velmi důležitá je jednota mezi partnery, a ta je nejkrásnější tam, kde v radostech i v bolestech jeden o druhém i bez řečí ví, co si myslí a k čemu se chystá – a tato jednota je podle Šoltésze dosažitelná jen tam, kde jeden o druhém ví, má stejná měřítká, tytéž cíle, protože oba mají stejného Boha, s nímž se ustavičně radí. Nejspolehlivějším měřítkem opravdovosti vzájemné lásky je její radostnost a vzájemný respekt obou partnerů.⁷⁰

O vzájemném vztahu muže a ženy by šlo ještě sáhodlouze psát, je to nevyčerpatelné téma. Jak krásně se čtou tato slova, někdy zní jako z jiného světa či z pohádky. Existují dnes vůbec takové vztahy? Existovaly v době, kdy kazatel psal tento verš, nad kterým přemýšlíme? Prožíval sám takovou zkušenost ve svém životě? Na tyto otázky odpověď nenalezneme. Kdybychom se vrátili zpět ke zmiňované hypotéze, že autorem knihy Kazatel byl Šalomoun a představili bychom si jeho obsáhlý harém (1 Kr 11,3: „Měl sedm set manželek knížecího stavu a tři sta vedlejších žen“⁷¹), pak nás nutně napadá, co chtěl říci tímto veršem? Uvádí něco, co sám neprožil, ale doporučuje to jako ideál pro své posluchače? Nebo byl pisatelem někdo jiný, někdo, kdo sám tuto zkušenost prožil ve svém životě a dává ji jako moudrou radu dále? Nevíme! Každopádně je to doporučení moudré, které naplní štěstím i životním smyslem ty, kdo podle něj žijí a drží se ho.

⁷⁰ viz. ŠOLTÉZS, Š. *Kristus a rodina*, Praha: Kalich, 1967, s. 50-62

⁷¹ *Jeruzalémská Bible*, Praha, Kostelní Vydří: Krystal OP, Karmelitánské nakladatelství, 2009

2.11. Obveselení v životě

Kazatel 10, 19:

„K obveselení se strojí pokrm a radost **životu** dává víno; peníze vyřeší všechno.“

A opět se setkáváme s radostí, s tématem, které už tu párkrát bylo, také o pokrmu a penězích jsem už pojednávala dříve. Peníze potřebujeme k našim životům, a když je moudře člověk spravuje, jsou mu k dobrému. I jídlo je dáno lidem k obživě, ale i k obveselení a radost životu dává, podle pisatele také víno.

Plody vinné révy, jež patří k nejstarším pěstovaným rostlinám, které se v Izraeli pěstovaly a pěstují ve velkém, se lisovaly, pily jako šťáva, která se poté nechávala zkvasit anebo se část moštu svařováním zhušťovala na sirup nebo med, který byl hojně vyvážen do okolních zemí. Víno mělo význam nejen jako nápoj, ale bylo i součástí obětního kultu. Radost lidem nepůsobilo jen pití vína, ale i vinobraní, které začínalo v polovině září a bylo radostnou slavností náboženskou, plnou veselí a hlaholu, spojenou se Svátkem stánků, při němž se předčítala právě kniha Kazatel, jak už jsem popisovala dříve. Chléb a víno byly obrazem klidného a spokojeného života, jimi byl také uctíván host a zvláště společné hostiny se bez vína prostě neobešly. Sedění pod vinným kmenem nebo fíkovníkem bylo pokládáno za výraz Boží přízně a bezpečnosti. Bible pokládá víno za Boží dar, ale silně varuje před opilstvím, které bývalo vyvrcholením pohanských slavností.⁷²

Podobně jako s jídlem, s prací, se vztahem k penězům atd. také zde je potřeba vyváženosti a moudrého užívání tohoto Božího daru lidem, který lze tak snadno zneužít a následky mohou být katastrofální. Ne nadarmo radí kniha

⁷² viz. NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník*, Praha: Kalich, 1956. s. 1210-1212

Příslloví 20,1: „Vino je posměvač, opojný nápoj je křikloun, kdo se v něm kochá, ten moudrý není.“⁷³

2.12. Boží dílo

Kazatel 11,5:

„Jako nevíš, jaká je cesta větru, jak v **životě** těhotné vznikají kosti, tak neznáš dílo Boha, který to všechno koná.“

Poslední verš z knihy Kazatel, ve kterém pisatel uvádí slovo život, sděluje, že my lidé toho mnoho nevíme, vše – od cesty větru, až po některé zákony fyzického světa, včetně našeho prenatálního vývoje – je velkým tajemstvím, jež nás naplňuje úžasem. I když v dnešní době máme o mnoho více poznatků například o vývoji plodu v těle matky, než tomu bylo v minulosti, zbývá toho ještě mnoho, co přesahuje naše poznání. Vždyť i ty nejjednodušší věci jsou plné záhad, které věda vysvětlit nedokáže. Tak právě v přírodě můžeme pozorovat hloubku a nedozírnou moudrost Božího stvořitelského díla. Ale proto, abychom žili naplno a náš život byl smysluplný, nepotřebujeme všechno vědět a všemu rozumět. Z dalších biblických textů, např. u Jeremjáše 29,11 se dovídáme, že Bůh chce lidem dát naději do budoucna, i když nedokážeme plně pochopit jeho úmysly, nejsou to úmysly špatné, ale jsou to myšlenky pokojné a nadějně.⁷⁴

Podobně uvádí Pala: „Je mnoho věcí, které nedovedeme vysvětlit. Můžeme pomocí ultrazvuku pozorovat, jak v mamčině bříšku roste miminko, ale proč tomu tak je, co řídí jednotlivé buňky, že se tvoří právě tak a ne jinak, to nedokážeme. Prostě neznáme dílo Boha, který to vše koná. Můžeme je

⁷³*Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: Ekumenický překlad*, Praha: Ekumenická rada církví, 1989

⁷⁴ viz. ZACKRISON, J. W. *Knihy Kazatel*, Praha: Advent-Orion, spol. s r. o., 2007, s. 84

pozorovat, můžeme je obdivovat, ale neznáme je. Ale to není podstatné. Dnes většina z nás nerozumí ani tomu, co vytvořili a udělali jiní lidé, a nechápe to. Kdo z nás rozumí pochodům, které probíhají v kalkulačce, kterou používáme? Kdo z nás ví, co se děje v našem mobilu, bez kterého si už ani nedovedeme představit život? Nepotřebujeme to vědět. Přesto můžeme tyto věci používat. Nemusíme rozumět tomu, co dělá Bůh, ale můžeme mu dovolit, aby v našem životě dělal své mocné dílo. Můžeme dokonce s Bohem aktivně spolupracovat na jeho díle.⁷⁵

Starozákonní překladatelé uvádějí, že v jedenácté kapitole po obecně platných výpovědích, autor několikrát hovoří v oslovení v 2. osobě, tak to činí ve zmiňovaném verši pátém (a ještě ve verších 1. 2. a 6.). V tomto pátém ukazuje na tajemnost a skrytost Božího jednání a jeho řízení všeho světa dění. Všude ve všem můžeme pozorovat převládání Boží vůle a ani naše objevy meteorologické a anatomicko-gynekologické či jiné další, nezmenšují údiv nad tajemstvím Božího řízení veškerého dění. Protože tedy člověk není pánem těchto věcí, má veškeré své jednání a povinnosti konat s vědomím, že jejich zdar i cíl je jenom u Boha.⁷⁶

Člověk ve svém životě prožívá spoustu věcí, kterým nerozumí, neví proč se tak staly, a proč se staly zrovna jemu. Ale smyslem lidských životů není porozumět všemu, co člověka potká, smyslem je žít s Bohem a spoléhat na to, že on má vše pevně ve svých rukou a přes to vše, co člověka potká, ho touží zdárně dovést k cíli.

⁷⁵ PALA, T. *Nic nového pod sluncem?!*, Ostrava: Křesťanský sbor Ostrava-Kunčičky, 2011, s. 156

⁷⁶ viz. STAROZÁKONNÍ PŘEKLADATELSKÁ KOMISE, *Starý zákon. Překlad s výkladem*, Praha: Kalich, 1979. s. 241

Shrnutí kapitoly 2

Ve druhé kapitole jsem se ve vybraných verších, ve kterých autor knihy Kazatel pojednává o životě, pokoušela objevit, v čem pisatel vidí smysl života a v čem naopak ne. Smysl tedy určitě nenachází v mamonu ani v bohatství, ve svévolném životě, v přehnaném lopotění se, či-li workoholismu. Kohelet uvádí, že to vše je pomíjivost a honba za větrem, člověk si nemůže zakládat na materiálních statcích, v nichž smysl života opravdu nelze nalézt.

Naopak v životě podle Božích rad a doporučení, v životě naplněném dobrem a službou Bohu i lidem, v bázni před Hospodinem lze nalézt smysl. Bůh chce, aby lidé prožívali plnohodnotný a smysluplný život, život v radosti a k tomu jim nabízí, že jim dá moudrost k jednání a rozhodování, aby vše bylo k dobrému.

3. Kniha Kazatel jako inspirace pro sociální pracovníky

V minulé kapitole jsem pojednávala o tom, v čem pisatel knihy Kazatel nalézá smysl života. Ovšem také jsem zmiňovala jeho poznatky, v čem tento smysl naopak hledat nelze. Lze jeho rady a doporučení, jeho objevy nějak vztáhnout i na sociální práci? A to především na jednání sociálního pracovníka s klientem?

Sociální pracovníci by se měli ve své práci řídit etickým kodexem sociálních pracovníků. Mohou nás právě rady a doporučení v biblické knize Kazatel nějak motivovat k tomu, abychom některé principy (ty, ve kterých můžeme vnímat jistou souvislost právě s principy vysledovanými v doporučeních pisatele knihy Kazatel) etického kodexu mohli uplatňovat ne jako povinnost, ale jako něco, co jsme vnitřně přijali a ztotožňujeme se s tím.

Z etického kodexu sociálních pracovníků jsem tedy vybrala některá pravidla a ta se pokusím podpořit vysledovanými principy z knihy Kazatel.

Nejprve však v krátkosti pojednám o samotném etickém kodexu sociálních pracovníků.

3.1. Etický kodex sociálních pracovníků

Etický kodex sociálních pracovníků, tak jako i etické kodexy jiných odvětví, by měl především regulovat jednání těch kterých členů dané organizace. Kodexy obsahují základní hodnoty profese a dávají veřejnosti najevo, že daným pracovníkům jsou etické implikace důležité. Etické kodexy se obecně zpravidla věnují tématům, jako jsou: respektování jedinečné hodnoty a

důstojnosti každé lidské bytosti, podpoře sebeurčení klienta, podpoře sociální spravedlnosti a profesní integrity.⁷⁷

Etické kodexy sociálních pracovníků vydávají profesní asociace, v naší zemi se jedná o Společnost sociálních pracovníků, která vznikla v roce 1990 a první etický kodex vydala v roce 1995. Etický kodex sociálních pracovníků České republiky dává najevo respekt ke klientům a jejich sebeurčení právě tím, že staví na hodnotách lidských práv, dále jedinečnosti člověka, potřebě seberealizace klienta, vedení klienta k vědomí vlastní zodpovědnosti, hledání možností, jak by klient mohl být zapojen do řešení problémů apod.⁷⁸

Etický kodex se odvíjí od dokumentů relevantních pro praxi sociálního pracovníka, zejména od Všeobecné deklarace lidských práv, Charty lidských práv Spojených národů, od Úmluvy o právech dítěte a dalších mezinárodních deklarací a úmluv. Také se řídí Ústavou, Listinou základních práv a svobod a dalšími zákony našeho státu, odvíjejících se od těchto dokumentů. Etický kodex vyjadřuje pravidla etického chování sociálního pracovníka ve vztazích ke klientovi, ke svému zaměstnavateli, ke kolegům, ke svému povolání a odbornosti a také ke společnosti. Dále se etický kodex věnuje základním etickým problémům a postupům při jejich řešení.

3.2. Sociální práce – konání dobra

Už v první kapitole etického kodexu sociálních pracovníků čteme: „Sociální pracovník pomáhá jednotlivcům, skupinám, komunitám a sdružením občanů svými znalostmi, dovednostmi a zkušenostmi při jejich rozvoji a při řešení konfliktů jednotlivců ve společnosti a jejich následků.“⁷⁹

⁷⁷ viz. MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*, Praha: Portál, 2008, s. 41-43

⁷⁸ tamtéž, s. 41-42

⁷⁹ *Etický kodex sociálních pracovníků České republiky*:
http://is.muni.cz/th/182582/pedf_m/Poradensky_system_-_Priloha_1.pdf

Konání dobra, nebo-li pomáhání, by mělo být hlavní náplní práce sociálního pracovníka. Matoušek uvádí, že podle Nizozemské asociace sociálních pracovníků jsou cíle sociální práce vymezeny takto: „Funkcí sociálního pracovníka je pomáhat lidem, kteří se pokoušejí řešit a zvládnout problémy ve fungování, v interakcích s jejich sociálním prostředím. Prostřednictvím své pomoci se sociální pracovník snaží zlepšit způsob, kterým lidé sociálně fungují, nebo vztahy mezi lidmi a jejich sociálním prostředím.“⁸⁰

Konání dobra, tedy pomáhání těm, kteří to potřebují a neumí si pomoci sami, by mělo být pro sociálního pracovníka samozřejmostí, proto se přece rozhodl dělat tuto práci. Rovněž v knize *Kazatel* jsme četli, že konání dobra je pro člověka velmi přínosné, autor přímo píše: „Poznal jsem, že není pro něho (člověka) nic lepšího než se radovat a konat v životě dobro.“ *Kaz. 3,12.*⁸¹

I když zde autor myslí konání dobra všeobecně, dobra, které by bylo potřeba, aby činil každý člověk, je možné vyvodit ze samotné sociální práce, jakožto pomáhající profese, že konání dobra je jejím základem.

3.3. Respekt k jedinečnosti člověka

V etickém kodexu čteme: „Sociální pracovník respektuje jedinečnost každého člověka bez ohledu na jeho původ, etnickou příslušnost, rasu či barvu pleti, mateřský jazyk, věk, pohlaví, rodinný stav, zdravotní stav, sexuální orientaci, ekonomickou situaci, náboženské a politické přesvědčení a bez ohledu na to, jak se podílí na životě celé společnosti.“⁸²

Autor knihy *Kazatel* uvádí, že všechny lidi pod sluncem, tedy obyvatele planety Země potká stejný úděl. Všichni se nazí rodí, všichni nazí odcházejí.

⁸⁰ MATOUŠEK, O. *Základy sociální práce*, Praha: Portál, 2007, s. 185

⁸¹ *Bible svatá. Podle posledního vydání kralického z roku 1613*, Praha: Ekumenická rada církví, 1984

⁸² *Etický kodex sociálních pracovníků České republiky*:
http://is.muni.cz/th/182582/pedf_m/Poradensky_system_-_Priloha_1.pdf

Z těchto veršů vyplývá, že všichni lidé jsou si rovni, mají mít stejná práva, ale i stejné povinnosti. Proto je potřeba respektovat jeden druhého, a také pracovníci v sociální práci mají do kodexu zakomponováno, aby respektovali jedinečnost každého člověka. Rovněž v pravidlech pro dobrou praxi, jimiž shrnuje Clark její základní hodnoty, je respektování a úcta ke klientovi uvedena na prvním místě.⁸³

Je důležité, aby sociální pracovník nehleděl na původ člověka, na barvu pleti, na to, jaký je jeho věk, zdravotní stav, jaké jsou jeho finanční možnosti, jaký je jeho světonázor, náboženská příslušnost, profese atd.

„Člověk jako individualita má vlastní hodnotu a důstojnost, protože je Bohem ctěn a stvořen k jeho obrazu. Před Bohem jsou si všichni rovni. Výzva milovat druhé, jako Bůh miluje člověka, je kromě jiného základem lidské solidarity, a také projevem úcty člověka k člověku. Je apelem na smýšlení a konání každého člověka vůči druhému. Jde o respekt ke každé lidské bytosti, a tím zároveň i o respekt a úctu vůči vlastnímu svědomí.“⁸⁴

3.4. Moudrost, znalosti a dovednosti sociálního pracovníka

V etickém kodexu sociálních pracovníků se dále dočítáme, že sociální pracovník poskytuje služby na nejvyšší odborné úrovni, dbá na udržení a zvyšování prestiže svého povolání a rozšiřuje své znalosti a dovednosti.⁸⁵ K tomu všemu je zajisté potřeba jak vědomosti, které lze nabýt a získat odborným studiem, tak také bezesporu zkušenosti z praxe, ale zajisté i

⁸³ viz. MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*, cit. podle Clarka, Praha: Portál, 2008, s. 39

⁸⁴ HAVRDOVÁ A KOL., *Hodnoty v prostředí sociálních a zdravotních služeb*, Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2010, s. 44

⁸⁵ viz. *Etický kodex sociálních pracovníků České republiky*: http://is.muni.cz/th/182582/pedf_m/Poradensky_system_-_Priloha_1.pdf

moudrost. A o moudrosti se autor knihy Kazatel zmiňuje několikrát. Nabádá své čtenáře, aby usilovali o to získat moudrost ve svých životech.

Matoušek uvádí, že mezi obecné předpoklady a dovednosti pracovníka v pomáhajících profesích patří mimo jiné právě inteligence. Sociální pracovník by měl mít touhu stále obohacovat své znalosti, seznamovat se s novými teoriemi a praktickými technikami, číst odbornou literaturu a výsledky své činnosti shrnovat do vlastního výzkumu, který ukazuje dosahovaných výsledků. Dále se u sociálního pracovníka předpokládá rovněž emoční a sociální inteligence, tedy socioemoční dovednosti na vysoké úrovni, které by se měly stát přirozenou složkou jeho osobnosti.⁸⁶

Práce sociálního pracovníka není jednoduchá, častokrát se dostává do kontaktu s různými klienty a klienti sociálních pracovníků většinou bývají lidé s nějakými problémy, např. lidé bez domova, riziková mládež, duševně nemocní, zdravotně znevýhodnění, uživatelé drog, oběti násilí v rodině, nezaměstnaní, uprchlíci, lidé ve nebo po výkonu trestu, staří lidé nebo umírající atd. A jednání s těmito lidmi bezesporu vyžaduje inteligenci a moudrost pomáhajícího.

3.5. Podpora klientů

V kapitole etického kodexu hovořící o pravidlech etického chování sociálního pracovníka ve vztahu ke klientovi je uvedeno, že sociální pracovník podporuje klienty při hledání možností jejich zapojení do procesu řešení jejich problémů.⁸⁷

Jak už jsem uváděla dříve, sociální pracovník má často velmi nelehký úkol, a to „snažit se pomáhat“ klientům problémovým. Někdy za svou těžkou situaci,

⁸⁶ viz. MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*, Praha: Portál, 2008, s. 52

⁸⁷ viz. *Etický kodex sociálních pracovníků České republiky*:
http://is.muni.cz/th/182582/pedf_m/Poradensky_system_-_Priloha_1.pdf

do níž se dostali, nemohou, ale častokrát si své problémy zavinili sami, mluvou pisatele knihy Kazatel by byli nazváni „svévolníci“. Jednali ve svých životech svévolně, tedy ne podle daných pravidel, a to, co je nyní postihlo, je následkem jejich chybného jednání. Sám kazatel pravil: „Avšak svévolníkovi se dobře nepovede...“ Kaz. 8,13⁸⁸

Nabízí se tedy reakce: „Co chtěl, to má!“ „Nyní nese ovoce svého jednání!“ Ale právě sociální pracovník je zde od toho, aby upozornil na nevhodné jednání, a také především nabídl pomoc. A právě u těch klientů, kteří si často zavinili své nesnáze sami, je velmi důležité vést je k tomu, aby spolupracovali při hledání možnosti nápravy.

V sociální práci je v tomto směru nejvýznamnější přístup orientovaný na úkoly podle L. Epsteinové a A. W. Reida, známý pod názvem TASK WORK. Základními rysy tohoto přístupu je partnerství a posilování, sociální pracovník je klientovi partnerem, který je tu od toho, aby mu pomohl rozhodnout, jaké úkoly chce plnit. Vůdčí autoritou při řešení klientových problémů je tedy klient sám. Předpokládá se u něj, že bude plnit aktivní roli, že se bude podílet na všem, co se mezi ním a sociálním pracovníkem bude odehrávat. Spolupráce u tohoto přístupu tedy probíhá na individuální úrovni a hlavním úkolem pomáhajícího je být oporou. Přístup orientovaný na úkoly je v sociální práci široce uplatňován.⁸⁹

I když výše uvedený verš z knihy Kazatel nezní moc kladně a optimisticky, přesto poselství Bible zní tak, že i člověk svévolný má šanci změnit svůj život a rozhodnout se konat v něm dobro. Bůh dává člověku příležitosti k tomu, aby litoval svého špatného jednání a rozhodl se nežít svévolným životem.

⁸⁸*Bible svatá. Podle posledního vydání kralického z roku 1613*, Praha: Ekumenická rada církví, 1984

⁸⁹ viz. MATOUŠEK, O. *Základy sociální práce*, Praha: Portál, 2007, s. 231-237

Shrnutí kapitoly 3

Ve třetí kapitole jsem přemýšlela o tom, lze-li aplikovat některé principy z knihy Kazatel i na sociální práci a především na jednání sociálního pracovníka s klientem. Sociální pracovník by se měl řídit ve své práci Etickým kodexem sociálních pracovníků, v němž je velmi zdůrazňována jedinečnost člověka, také je kladen důraz na profesionalitu jednání pomáhajícího a na podporu klientů, aby usilovali změnit svou situaci. V těchto důležitých otázkách jsem našla jistou souvislost s principy v biblické knize Kazatel.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zamýšlela nad tím, v čem pisatel biblické knihy Kazatel nalézá smysl lidských životů, a v čem naopak ne. V úvodních verších této knihy čteme o tom, že kazatel byl moudrý a lid vyučoval moudrosti a poznání. Chtěl poučit své posluchače a dát jim moudré rady do života. V čem tedy nalézá smysl života a v čem ho radí nehledat? Vybrala jsem z této poučné biblické knihy všechny verše, kde bylo slovo život přímo zmíněno a pokusila jsem se o nich přemýšlet a hledat v nich odpovědi na dané otázky.

Člověk, který si uvědomuje svou pomíjivost a rozhodl se ve svém životě, že bude respektovat moudrá Boží doporučení, že bude konat dobro, bude věrný Hospodinu, bude prosit o moudrost ke svému jednání, nebude činit svévolné skutky, naopak jeho časné bytí bude naplněno bázní před Bohem – takový člověk, podle autora, nalezne ve svém životě smysl. Rovněž bude prožívat radost, bude se těšit z darů, které denně přijímá od svého Stvořitele. Také bude naplněn radostí i z toho, co vykoná, protože pochopil, že práce je jeho příspěvkem k životu. A také lidem kolem něj se bude žít s takovýmto člověkem dobře, protože bude usilovat o krásné vztahy, které si Bůh přeje, aby lidé mezi sebou měli.

Naproti tomu, člověk, který se ve svém životě lopotí a pachtí pro hmotné statky, nenalezne v nich smysl. Lidský život je jen pára, která tu dnes je a zítra není a naplnit ho hromaděním pomíjitelného, nemůže člověku dát smysl. Sám pisatel byl nejspíše člověkem movitým a bohatství a mamon nazývá marnost nad marnost. Rovněž člověk, který nepočítá ve svém životě s Bohem, který je nazván v knize Kazatel svévolníkem, jedná podle sebe, nebere vážně Boží principy, ten, podle autora, pravý smysl nenalezne.

Seznam literatury

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: Ekumenický překlad, Praha: Ekumenická rada církví, 1989

Bible. Překlad 21. století, Praha: Biblion, 2009

Bible svatá. Podle posledního vydání kralického z roku 1613, Praha: Ekumenická rada církví, 1984

BIČ, M., BALABÁN, M., HELLER, J., HERYÁN, M., HORÁK, L., MRÁZEK, M., NECHUTA, R., PÍPAL, B., RADECHOVSKÁ, S., RUML, J., SLÁDEK, J., SMETANA, P., SOUŠEK, Z., *Starý zákon. Překlad s výkladem*, Praha: Kalich, 1979

Etický kodex sociálních pracovníků České republiky [online]. 2014 [cit. 2014-4-14]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/182582/pedf_m/Poradensky_system_-_Priloha_1.pdf

FERRERO, B. *Příběhy pro potěchu duše*, Praha: Portál, 2012

FÜRST, V. *Pastorův blog*, Praha: Advent Orion, 2010

HAVRDOVÁ A KOL., *Hodnoty v prostředí sociálních a zdravotních služeb*, Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2010

JACOBSON, S. *Smysluplný život. Rebe Menachem Mendel Schneerson a jeho moudrost*, Praha: Chabad Lubavitch, 2008

Jeruzalémská Bible, Praha, Kostelní Vydří: Krystal OP, Karmelitánské nakladatelství, 2009

MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*, Praha: Portál, 2008

MATOUŠEK, O. *Základy sociální práce*, Praha: Portál, 2007

MESSINA, R. *Dějiny charitativní činnosti*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005

NAVRÁTIL, P. *Úvod do teorií a metod sociální práce*, Brno: Národní centrum pro rodinu, 2000

Nová smlouva, Praha: Křesťanská misijní společnost, 1994

Nový Zákon, Praha: Česká katolická charita, 1970

NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník*, Praha: Kalich, 1956

PALA, T. *Nic nového pod sluncem?!*, Ostrava: Křesťanský sbor Ostrava Kunčičky, 2011

Průvodce životem, Praha: Luxpress, spol.s r. o., 2003

STUPHANN, M. a kol. *Encyklopedie Bible*, Bratislava: Gemini, spol. s r. o., 1992

ŠOLTÉZS, Š. *Kristus a rodina*, Praha: Kalich, 1967

TYDLITÁTOVÁ, V. *O svobodě zrozené ze skepse*, in: „*Pouštěj svůj chléb po vodě.*“ *Sborník pro Milana Balabána*, Brno: CDK, 1999

WAHLEN, C. *List Jakubův*, Praha: CASD, 2014

WASSERZUGOVÁ, G. *Biblická škola pro každého*, Praha: Teba, 1999

ZACKRISON, J. W. *Kniha Kazatel*, Praha: Advent-Orion, spol. s r. o., 2007

